

ส่วนที่ ๑

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน

๑. ด้านกายภาพ

๑.๑ ที่ตั้งของตำบลแม่ปะ

ประวัติความเป็นมา

สมัยรัชการที่ ๕ ความเจริญในประเทศไทยยังมีความล่าช้ากว่าประเทศเพื่อนบ้าน อย่างประเทศพม่าที่มีความเจริญมากขึ้นหลังจากที่พม่าได้รับอิสรภาพจากประเทศอังกฤษ ศูนย์กลางของความเจริญในแถบภาคตะวันตกจึงอยู่ที่ประเทศพม่า ทำให้คนไทยมุ่งเป้าที่จะค้าขายและประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับประเทศพม่า และ “แม่สอด” ก็เป็นเมืองหนึ่งที่มีแนวเขตติดต่อกับประเทศพม่าและเป็นเมืองหน้าด่าน แม่สอดนั้นเดิมมีชื่อว่า “เมืองฉอด” เป็นหมู่บ้านเล็กๆ ของชาวกะเหรี่ยงปกากญอ และลาว หลวงพระบาง ด้วยเหตุความเจริญของประเทศพม่าเบื้องต้นจึงทำให้ชาวบ้านที่มีถิ่นฐานเดิมอยู่ตามหัวเมืองต่างๆ และประสบปัญหาภัยแล้ง ทำมาหากินลำบาก จึงพากันอพยพย้ายถิ่นฐานมาตั้งรกรากอยู่ที่หมู่บ้านแห่งนี้ จนชุมชนขยายใหญ่ขึ้นเรื่อยๆ จนกระทั่งมีการตั้งเป็นอำเภอและเปลี่ยนชื่อเป็นแม่สอดในภายหลัง ด้วยแม่สอดเป็นพื้นที่อุดมสมบูรณ์ ชาวบ้านมีการประกอบอาชีพค้าขายกับพ่อค้าชาวพม่า จึงเกิดมีอาชีพหลายอย่างตามมา เช่น การรับจ้างโดยการจ้างแรงงานคนของ การรับจ้างขนสินค้า ด้วยเกวียน หรือที่คนท้องถิ่นเรียกว่า “วัวต่าง” เป็นต้น

พื้นที่ตำบลแม่ปะก็เป็นส่วนหนึ่งของเมืองแม่สอดในสมัยนั้น ผู้คนที่มาอาศัยในหมู่บ้านแถบนี้ส่วนใหญ่จึงอพยพมาจากดินแดนทางล้านนา เช่น ลำปาง เชียงใหม่ และมีชาวบ้านที่เป็นคนพื้นที่อยู่บ้าง เช่น คนห้วยสำน แม่แปบ (ปัจจุบันอยู่ในประเทศพม่า) สันนิษฐานว่ากลุ่มคนที่อพยพมาครั้งแรกน่าจะอพยพมาจากบ้านแม่ปะ อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง และได้ตั้งถิ่นฐานบริเวณบ้านแม่ปะเหนือ หมู่ที่ ๑ ในปัจจุบัน จึงมีการตั้งชื่อตามถิ่นฐานเดิมที่ย้ายมา ต่อมาได้มีการขยายชุมชนไปตามเส้นทางของสายน้ำลำห้วยจนเกิดเป็นหมู่บ้านอื่นๆ เช่น บ้านแม่ปะกลาง บ้านแม่ปะใต้ เป็นต้น สำหรับชีวิตความเป็นอยู่ของผู้นับในตำบลแม่ปะนั้นเกี่ยวข้องกับความเป็นแม่สอดอย่างแยกกันไม่ออก มีการไปมาหาสู่ค้าขายกันโดยตลอด และเมื่อมีการประกาศใช้นามสกุลในสมัยรัชกาลที่ ๖ ชาวบ้านที่อพยพมาอยู่ตำบลแม่ปะจึงนำเอาชื่อบ้านของตัวเองที่อพยพมาตั้งเป็นนามสกุล จึงทำให้คนตำบลแม่ปะสามารถทราบรากเหง้าของตนเองจากนามสกุลได้ เช่น นามสกุล “ดีทองคำ” ซึ่งมาจากครอบครัวที่ย้ายมาจากอำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง ส่วนนามสกุล “กาสมสัน” ซึ่งเป็นครอบครัวที่ย้ายมาจากบ้านกาดบ้านสัน อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง เป็นต้น

ต่อมาเมื่อมีการปกครองในระบบมณฑล ตำบลแม่ปะจึงขึ้นอยู่กับเทศาภิบาลแม่สอด ขึ้นกับมณฑลนครสวรรค์ ซึ่งมีสมาชิกเทศาภิบาลเป็นคนแม่ปะคนแรก คือ นายฮ้อยมา ยะเขียว หลังจากมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๖ จึงได้แบ่งเขตการปกครองให้แม่ปะเป็นตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก โดยมีกำนันคนแรก คือ นายมูล ธรรมแวง มีเนื้อที่การปกครองโดยประมาณ ๑๙๘ ตารางกิโลเมตร มีหมู่บ้านทั้งหมด ๔ หมู่ คือ บ้านแม่ปะเก่า หมู่ที่ ๑, บ้านแม่ปะสันป่าซาง หมู่ที่ ๒, บ้านแม่ปะคำมา หมู่ที่ ๓ และบ้านห้วยกะโหลก หมู่ที่ ๔

และจากหลักฐานทางราชการ พบว่าในปี พ.ศ. ๒๔๙๓ มีการเปลี่ยนแปลงเขตเทศบาลตำบลแม่สอด และเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว กระทรวงมหาดไทยจึงมีประกาศตั้งตำบลแม่ปะในท้องที่อำเภอแม่สอด ตามความจำเป็นแห่งการบริหารงานของเทศบาล ซึ่งประกาศดังกล่าวมีใจความที่เกี่ยวข้องกับตำบลแม่ปะสรุปพอสังเขปได้ว่า เนื่องจากได้มีพระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนแปลงเขตเทศบาลตำบลแม่สอด จังหวัดตาก พ.ศ. ๒๔๙๓ เพื่อลดเขตเทศบาลตำบลแม่สอดให้เล็กลงตามความจำเป็นแห่งการบริหารงานของเทศบาล จึงเป็นเหตุให้กระทบกระเทือนถึงเขตการปกครองส่วนภูมิภาค เพราะส่วนที่เคยอดอยู่ในเขตเทศบาลมาแต่เดิม ได้เปลี่ยนสภาพมาเป็นอยู่นอกเขตเทศบาล ฉะนั้น เพื่อให้การดำเนินการปกครองได้เป็นไปตามนัยแห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช ๒๔๕๗ ข้าหลวงประจำจังหวัดตาก อาศัยความในพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช ๒๔๕๗ มาตรา ๖ , ๒๙ และพระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบราชการบริหารแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๖ มาตรา ๒๐ จึงได้ดำเนินการปรับปรุงเขตการปกครองในท้องที่อำเภอแม่สอดเสียใหม่ โดยรวมเขตหมู่บ้านต่างๆ ที่ได้ถูกเปลี่ยนสภาพมาอยู่นอกเขตเทศบาลนี้ จัดตั้งเป็นตำบลขึ้นใหม่ อีก ๒ ตำบล ขนานนามตำบลว่า “ตำบลแม่ปะ” และ “ตำบลท่าสายลวด” ให้ขึ้นอยู่ในความปกครองของอำเภอแม่สอด ซึ่งสมัยนั้นตำบลแม่ปะมีเขตติดต่อดังนี้

แผนพัฒนาท้องถิ่น ๔ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๔)

โดยองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

- ทิศเหนือ จดเขตตำบลแม่กาษา อำเภอแม่สอด
- ทิศใต้ จดเขตเทศบาลตำบลแม่สอด
- ทิศตะวันออก จดเขตตำบลพะวอ อำเภอแม่สอด
- ทิศตะวันตก จดเขตตำบลแม่ตาว ตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด และแม่น้ำเมย เขตประเทศพม่า (ภาษาในขณะนั้น)

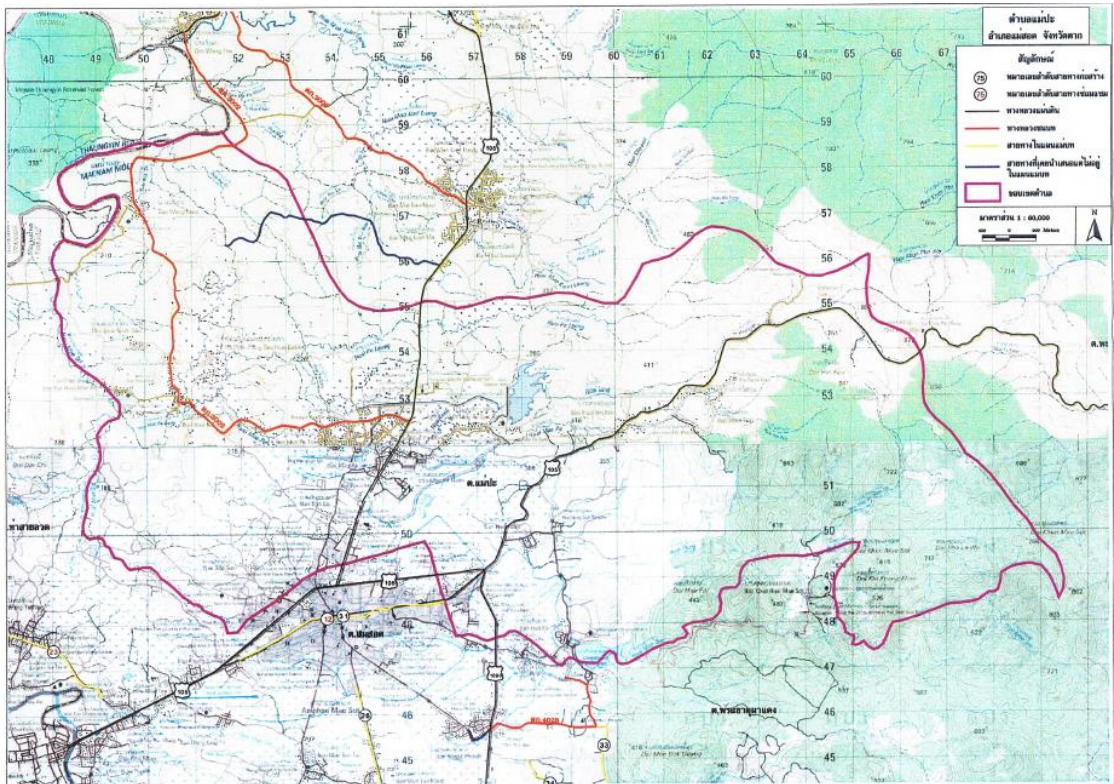
แบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๖ หมู่บ้าน คือ

- หมู่ที่ ๑ บ้านแม่ปะเก่า
- หมู่ที่ ๒ บ้านแม่ปะสันป่าซาง
- หมู่ที่ ๓ บ้านแม่ปะคำมา
- หมู่ที่ ๔ บ้านห้วยกะโหลก
- หมู่ที่ ๕ บ้านปากห้วยแม่สอด
- หมู่ที่ ๖ บ้านห้วยหินฝน"

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๑๖ มีการประกาศจัดตั้งสภาตำบล จึงได้มีการจัดตั้งตำบลแม่ปะเป็นสภาตำบลแม่ปะ และในปี พ.ศ. ๒๕๓๙ สภาตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ได้เปลี่ยนเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ และมีผลตั้งแต่วันที่ ๒๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๙ เป็นต้นมา

๑.๒ ลักษณะภูมิประเทศ

ตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง โดยสภาพพื้นที่ทางภูมิศาสตร์มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบประมาณ ร้อยละ ๗๕ ของพื้นที่ทั้งหมด นอกนั้นเป็นพื้นที่สูง มีสภาพอากาศเย็นชื้นตลอดทั้งปี ที่ตั้งห่างจากที่ว่าการอำเภอแม่สอด ๓ กิโลเมตร อยู่ห่างจากตัวจังหวัดตากทางทิศตะวันตก ๙๐ กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมด ๑๙๘.๓๒๕ ตารางกิโลเมตรหรือ ๑๒๓,๙๕๓ ไร่ โดยแบ่งเป็นที่อยู่อาศัย ๓,๑๑๓ ไร่, ที่นา ๔,๕๐๐ ไร่, ที่ไร่ ๘๖,๒๑๕ ไร่, ที่สวน ๑,๐๐๐ ไร่ และพื้นที่ป่า ๒๙,๑๒๕ ไร่ ซึ่งปัจจุบันมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

แผนภาพที่ ๑ แผนที่ตำบลแม่ปะ

แผนพัฒนาท้องถิ่น ๔ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๔)

โดยองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

(๑) **ด้านทิศเหนือ** เป็นพื้นที่หมวดบ้านเมืองทอง หมู่ที่ ๒ บ้านแม่ปะกลาง มีพื้นที่ติดต่อกับบ้านแม่กี้ดหลวง ตำบลแม่กาษา โดยมีลำห้วยแม่ปะแล้งเป็นแนวแบ่งเขตตามธรรมชาติ ที่ประชาชนทั้งสองฝั่งได้ใช้ประโยชน์ร่วมกันในเรื่องของแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร รวมถึงมีถนนเส้นทางสาธารณะประโยชน์ที่ประชาชนใช้สัญจรไปมา หรือขนส่งสินค้าทางการเกษตรร่วมกันอย่างสะดวกถึง ๒ เส้นทาง คือ ถนนทางหลวง สายแม่สอด-แม่ระมาด ซึ่งเป็นเส้นทางหลัก และถนนทางหลวงชนบทสายบ้านเมืองทอง-บ้านแม่กี้ดหลวง ที่ส่วนใหญ่ใช้ในการขนส่งสินค้าทางการเกษตร มีการแลกเปลี่ยนการทำงานระหว่างกันของคนในหมู่บ้าน เช่น สหกรณ์รวมน้ำบวกลำเจ็ดยาวในหลวง ที่มีที่ตั้งอยู่ในพื้นที่บ้านแม่กี้ด แต่มีสมาชิกเป็นทั้งคนตำบลแม่ปะและตำบลแม่กาษาด้วย เป็นต้น

(๒) **ด้านทิศใต้** มีพื้นที่ของตำบลแม่ปะ จำนวน ๓ หมู่บ้านที่มีอาณาเขตติดต่อกับตำบลอื่น จำแนกออกเป็น ๒ ส่วน คือ ส่วนที่ ๑ มีบ้านแม่ปะเหนือ หมู่ที่ ๑ และ บ้านร่วมใจพัฒนา หมู่ที่ ๑๐ ซึ่งมีพื้นที่ติดต่อกับชุมชนสักทอง เขตเทศบาลนครแม่สอด มีเส้นทางคมนาคมที่ประชาชนใช้ร่วมกันหลายเส้นทาง เช่น ถนนทางหลวงสายแม่สอด-แม่ระมาด และถนนโยธาธิการสายแม่สอด-บ้านแม่ปะใต้ และเส้นทางใหม่ ถนนทางหลวงสายนครแม่สอดพัฒนา อีกทั้งยังมีบ่อกำจัดขยะที่ตั้งอยู่ในพื้นที่หมู่ที่ ๑๐ ตำบลแม่ปะที่มีการใช้ในการเก็บ และกำจัดขยะร่วมกัน ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในบริเวณนี้จึงเป็นแบบกึ่งเมืองกึ่งชนบท มีประชาชนจากเทศบาลนครแม่สอดได้ขยายพื้นที่อยู่อาศัยเข้ามาในพื้นที่ตำบลแม่ปะจำนวนหนึ่งด้วย ส่วนที่ ๒ คือ บ้านหนองบัว หมู่ที่ ๗ ที่มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่บ้านหัวฝาย ตำบลพระธาตุผาแดง โดยมีลำห้วยหัวฝายเป็นแนวเขตธรรมชาติ ประชาชนสามารถใช้ประโยชน์ในการเกษตรร่วมกันได้ รวมถึงเส้นทางคมนาคม ๒ เส้นทาง คือ ถนนทางหลวงสายแม่สอด-พพบพระ และถนนทางหลวงชนบทสายบ้านหนองบัว-อ่างเก็บน้ำหัวฝาย

(๓) **ทิศตะวันออก** เป็นพื้นที่ของบ้านห้วยหินฝน หมู่ที่ ๖ มีพื้นที่ติดต่อกับตำบลพะวอ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าที่อยู่ในเขตสวนป่าพะวอ และพื้นที่ป่าดังกล่าวก็ยังเป็นแหล่งอาหารของประชาชนทั้งในตำบลแม่ปะและตำบลพะวอ รวมถึงคนในพื้นที่ใกล้เคียงอีกด้วย เนื่องจากในแต่ละฤดูกาลจะมีของป่าที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่คนในพื้นที่ได้เป็นอย่างมาก เช่น หน่อไม้เห็ดเผาะหรือที่คนในพื้นที่เรียกว่า “เห็ดถอบ” ที่มีราคาสูง ซึ่งสามารถสร้างรายได้ให้กับคนในพื้นที่ได้ เป็นต้น

(๔) **ทิศตะวันตก** มีพื้นที่ของตำบลแม่ปะ จำนวน ๒ หมู่บ้านที่มีอาณาเขตติดต่อกับตำบลอื่น คือ บ้านห้วยกะโหลก หมู่ที่ ๔ ที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ โดยมีแม่น้ำเมยเป็นแนวเขตแดนตามธรรมชาติ ซึ่งประชาชนทั้งสองฝั่งก็ใช้เป็นเส้นทางในการข้ามไปมาเพื่อติดต่อและค้าขายระหว่างกัน และมีท่าเรือที่ใช้ขนส่งสินค้าระหว่างกันที่หมวดบ้านวังแก้ว ส่วนอีกหมู่บ้าน คือ บ้านปากห้วยแม่ปะ หมู่ที่ ๕ ที่มีพื้นที่ติดต่อกับบ้านวังตะเคียน ตำบลท่าสายลวด มีลำห้วยแม่สอดและแนวสันภูเขาเป็นเส้นแบ่งเขตแดน ซึ่งลำห้วยดังกล่าวประชาชนทั้งสองตำบลสามารถใช้ในการเกษตรร่วมกันได้ ส่วนในพื้นที่ที่เป็นป่า ประชาชนทั้งสองตำบลก็สามารถเข้าไปหาของป่าเพื่อนำมาอุปโภค-บริโภคได้ ภายใต้กฎกติกาของป่าชุมชนที่มีอยู่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่แถบนี้จึงมีความเป็นเครือญาติกันทั้งฝั่งประเทศไทยและประเทศพม่า เนื่องด้วยจากการอพยพย้ายถิ่นฐานมาตั้งแต่รุ่นบรรพบุรุษ และมาตั้งรกรากอยู่ทั้งสองฝั่งของแม่น้ำเมย แต่พอมีกฎหมายการแบ่งแยกแนวเขตระหว่างประเทศชัดเจน จึงทำให้คนไทยที่อาศัยอยู่บริเวณนี้ถูกแบ่งออกเป็น ๒ ประเทศ ดังจะเห็นได้จากคนในพื้นที่ตำบลแม่ปะ และตำบลอื่นๆในอำเภอแม่สอด จะมีเครือญาติที่เป็นคนไทยสัญชาติพม่าอยู่จำนวนมาก และยังมีกรไปมาหาสู่ มีการดำเนินชีวิตและความสัมพันธ์ระหว่างกันดั้งเดิม

แผนพัฒนาท้องถิ่น ๔ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๔)

โดยองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

๒. ด้านการเมืองการปกครอง

๒.๑ การเมืองการปกครอง

แม่ปะเป็นตำบลที่มีความสัมพันธ์ในสายเครือญาติและชาติพันธุ์บรรพบุรุษตั้งแต่เริ่มมีตำบลแม่ปะ การใช้ชีวิตของชาวตำบลแม่ปะจึงอยู่กันแบบพี่น้องและให้ความเคารพ ให้เกียรติซึ่งกันและกัน ร่วมกันพัฒนาชุมชนด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ร่วมมือร่วมแรง ร่วมใจ ถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน ทั้งผู้นำ แกนนำ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ชาวบ้าน และหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ รวมถึงการทำงาน เพื่อให้การอยู่ร่วมกันเป็นไปโดยสงบสุขของผู้คน แกนนำชนเผ่าอื่นๆ มีองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ ที่เป็นหน่วยงานราชการท้องถิ่นในการทำหน้าที่จัดบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนในพื้นที่ตำบลแม่ปะทั้งหมด โดยมีวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์การพัฒนา ดังนี้

(๑) วิสัยทัศน์ (Vision)

ภายหลังจากการเข้าร่วมเป็นเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๕ ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะได้มุ่งเน้นพัฒนาการให้บริการสาธารณะให้ประชาชนไปพร้อมๆ กับการพัฒนาคน ซึ่งเป็นกำลังหลักในการพัฒนา โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาตำบลแม่ปะให้เป็นตำบลที่น่าอยู่มากขึ้น โดยพยายามสร้างการมีส่วนร่วม สร้างสำนึกในการเป็นเจ้าของพื้นที่ของคนตำบลแม่ปะ สามารถบริหารจัดการชุมชนของตนเองได้ด้วยตัวของชุมชนเองอย่างเป็นระบบ จึงได้กำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาของตำบลแม่ปะไว้ว่า **“ตำบลน่าอยู่ ประตูลู่การค้าชายแดน มีแผนและระบบจัดการตนเอง”**

(๒) พันธกิจ (Mission)

จากวิสัยทัศน์การพัฒนาที่องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะได้กำหนดไว้ จึงเป็นที่มาของการกำหนดพันธกิจให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์การพัฒนา เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ประชาคมตำบลแม่ปะจึงร่วมกันกำหนดพันธกิจหลักขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ ดังนี้

พันธกิจที่ ๑ การปรับปรุงและพัฒนางานโครงสร้างพื้นฐานให้ได้มาตรฐานในการสัญจรอย่างทั่วถึงทั้งตำบล

พันธกิจที่ ๒ การปรับปรุงและพัฒนาาระบบสาธารณสุขให้ได้มาตรฐาน และเพียงพอต่อความต้องการของประชาชน เพื่อรองรับการขยายตัวของเมืองในอนาคต และการพัฒนาของเขตเศรษฐกิจพิเศษ

พันธกิจที่ ๓ การปรับปรุงและพัฒนาาระบบการศึกษา การสาธารณสุข การส่งเสริมและสืบสานจารีตประเพณี ตลอดจนอนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมอันดีงาม รวมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วย

พันธกิจที่ ๔ การปรับปรุงและพัฒนาาระบบการบริหารจัดการ ตลอดจนความมั่นคงและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน

พันธกิจที่ ๕ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

พันธกิจที่ ๖ การพัฒนาศักยภาพของคนและชุมชนให้เข้มแข็ง ให้สามารถพึ่งตนเองได้

พันธกิจที่ ๗ การส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน บูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่างๆ และประชาชนในพื้นที่เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

(๓) จุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น (Goals)

๑. ตำบลแม่ปะมีความน่าอยู่ ครอบคลุมทั้งด้านการมีสภาพแวดล้อมที่ดี การคมนาคมสะดวก สะอาด ชุมชนสังคมเข้มแข็ง ปลอดภัย มีระเบียบวินัย มีเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของตนเอง คนมีคุณภาพชีวิตที่ดี สุขภาพดี มีวิถีชีวิตตามความเป็นอยู่ที่ดี และประชาชนมีความสุข

๒. ตำบลแม่ปะมีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ช่วยเกื้อกูลให้ชุมชนเข้มแข็ง มีการสืบทอด รักษา และปรับใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนพัฒนาต่อยอดให้เกิดเทคโนโลยีที่เหมาะสม มีการนำมาใช้ประโยชน์กับการผลิต และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓. ตำบลแม่ปะมีเศรษฐกิจฐานรากที่เข้มแข็ง สมดุล มีภูมิคุ้มกัน สามารถเพิ่มรายได้และการมีงานทำ ด้วยการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ และเชื่อมโยงสู่ตลาดภายนอก รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

แผนพัฒนาท้องถิ่น ๔ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๔)

โดยองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

๔. ตำบลแม่ปะมีระบบการบริหารจัดการที่ดี มีแผนการจัดการตนเอง โดยจะมุ่งเน้นไปที่การบริหารจัดการพัฒนาเมืองและชุมชนอย่างมีส่วนร่วม มีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส เป็นธรรม ติดตามและตรวจสอบได้ ส่งเสริมให้มีคนดี และระบบบริหารจัดการและการพัฒนาที่ดี

จากการทำวิจัยชุมชน (RECAP) พบว่า ตำบลแม่ปะดำเนินกิจกรรมหรือพัฒนางานในพื้นที่เพื่อการสร้างให้ชุมชนเข้มแข็งด้วยทุนทางสังคมอย่างยั่งยืน โดยมีการบูรณาการงานร่วมกันระหว่าง ๔ องค์กรหลักในพื้นที่ ได้แก่ องค์กรท้องถิ่น องค์กรภาครัฐ และองค์กรภาคประชาชน จนกระทั่งทำให้ชุมชนเกิดการพัฒนามาตามลำดับ ดังนี้

๑. องค์กรท้องถิ่น ซึ่งกลไกหลักจะนำโดยกำนัน (ทั้งผู้ที่ดำรงตำแหน่งปัจจุบัน และเคยดำรงตำแหน่งในอดีต) ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และคณะกรรมการหมู่บ้าน ครบทั้ง ๑๑ หมู่บ้าน (รายละเอียดดังตารางที่ ๑) มุ่งพัฒนาโดยสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน โดยการเป็นผู้นำ แกนนำในการลงมือปฏิบัติ การประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนของตนเองได้รู้ถึงบทบาทหน้าที่ในการพัฒนา และสร้างความเป็นเจ้าของ การวางแผนทรัพยากรของตำบลที่มีอยู่ เช่น การเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และการพัฒนาสู่เขตเศรษฐกิจพิเศษ การใช้ประโยชน์จากที่ดินสาธารณะ เป็นต้น นอกจากนี้ในแต่ละหมู่บ้านยังมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นในการร่วมกันพัฒนาหมู่บ้านผ่าน “เวทีประชาคม” จนเกิดเป็นการจัดการระดับหมู่บ้าน และเข้าร่วมกันขับเคลื่อนกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้น ดังจะเห็นได้จากแหล่งเรียนรู้ของตำบลแม่ปะหลายๆกลุ่มที่มีแกนนำวิทยากรเป็นกำนันผู้ใหญ่บ้าน เช่น กลุ่มการจัดการชนเผ่า หมู่ที่ ๒, กลุ่มเวรยามชายแดน หมู่ที่ ๓ และกลุ่มป่าชุมชนบ้านห้วยหินฝน หมู่ที่ ๖ เป็นต้น

ตารางที่ ๑ เขตการปกครองตำบลแม่ปะ

หมู่ที่	ชื่อบ้าน	กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน
๑	บ้านแม่ปะเหนือ	นายธวัช ธรรมแวง
๒	บ้านแม่ปะกลาง	นายทวีศักดิ์ เอี้ยอ้าย
๓	บ้านแม่ปะใต้	นายสมคิด ต๊ะมะปืด
๔	บ้านห้วยกะโหลก	นายอินสูน การะยม
๕	บ้านปากห้วยแม่ปะ	นายรอน หล้าลำปาง
๖	บ้านห้วยหินฝน	นายสุวรรณ์ ภรณ์สนธิ์
๗	บ้านหนองบัว	นายพิสิษฐ์ แก้วทันคำ
๘	บ้านแม่ปะบ้านสัน	นายสมบุรณ์ ต๊ะทองคำ
๙	บ้านพระธาตุ	นายสิงห์คำ อุษา (กำนัน)
๑๐	บ้านร่วมใจพัฒนา	นายพิทักษ์ อินหลวง
๑๑	บ้านหนองบัวคำ	นายมานะ มาลี

(ที่มา : องค์กรบริหารส่วนตำบลแม่ปะ, ๑๐ มกราคม ๒๕๕๙)

๒. องค์กรท้องถิ่น ซึ่งกลไกหลักนำโดย นายมานพ ยะเชียว นายกองจัดการบริหารส่วนตำบลแม่ปะ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ ข้าราชการและพนักงานจ้างทุกสำนัก/ทุกกอง โดยนายกองจัดการบริหารส่วนตำบลแม่ปะจะเป็นผู้วางนโยบายในการพัฒนา โดยจะรับฟังความคิดเห็นจากชุมชนผ่านกำนันผู้ใหญ่บ้าน หรือประชาชน ในการประชุมหรือกิจกรรมที่นายกฯ เข้าไปร่วม หลังจากนั้นจะมีการประชุมวางแผนร่วมกันกับทางสภาฯ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนางานให้สำเร็จตามเป้าหมายในการแก้ไขปัญหาและตรงตามความต้องการของประชาชน อีกทั้งยังได้แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ประจำหมู่บ้าน ทั้ง ๑๑ หมู่บ้าน เพื่อทำหน้าที่เป็นที่เล็งของชุมชนในการจัดทำโครงการหรือติดต่อประสานงานกับ อบต. และหน่วยงานต่างๆ ที่สามารถเข้ามาช่วยในการพัฒนางานของหมู่บ้านได้ รวมถึงเป็นกลไกในการประสานงาน บูรณาการงานร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ด้วย ส่วนทางสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะในแต่ละหมู่บ้าน จะเป็นผู้รับฟังความคิดเห็น ปัญหาความเดือดร้อน และความต้องการของประชาชนในหมู่บ้านตนเองทั้งจากการประชุมหมู่บ้าน งานบุญ งานกิจกรรมต่างๆ เพื่อเชื่อมประสานกับทางองค์การบริหารส่วนตำบลในการคิดโครงการ/กิจกรรมต่างๆที่สามารถแก้ไขปัญหาและความต้องการดังกล่าว นำไปสู่การบรรจุโครงการ/กิจกรรมนั้นๆ ในแผนพัฒนาและงบประมาณรายจ่ายประจำปีขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อไป และบางครั้งยังเป็นผู้นำ แกนนำในการลงมือ

แผนพัฒนาท้องถิ่น ๔ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๔)

โดยองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

พัฒนาชุมชนของตนเอง รวมทั้งประชาสัมพันธ์ข่าวสารข้อมูลต่างๆ ด้วย ตัวอย่างแหล่งเรียนรู้ที่แสดงถึงรูปธรรมการดำเนินงานที่มี
แกนนำเป็นฝ่ายบริหาร หรือสมาชิกสภาฯ เช่น การบริหารจัดการแบบใจเขาใจเราของท่านนายก อบต.แม่ปะ, กลุ่มออมทรัพย์เพื่อ
การผลิต หมู่ที่ ๑ ที่มีแกนนำวิทยากรเป็นประธานสภา อบต.แม่ปะ และกลุ่มกู้ชีพกู้ภัยตำบลแม่ปะ ที่มีแกนนำเป็นเจ้าหน้าที่ของ
อบต. เป็นต้น

๓. องค์การภาครัฐ หมายถึง หน่วยงานราชการที่มีที่ตั้งสำนักงานอยู่ในพื้นที่ของตำบลแม่ปะ คือ โรงเรียนใน
สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษาตาก (สพฐ.ตาก) จำนวน ๕ แห่ง, สังกัดสำนักงานกรมสามัญศึกษา จำนวน ๑ แห่ง, สังกัดกรม
อาชีวศึกษา จำนวน ๑ แห่ง, สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (กศน.) จำนวน ๑ แห่ง และสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย
จำนวน ๒ แห่ง ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนางานของชุมชนตำบลแม่ปะอย่างต่อเนื่อง เช่น การเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ
พัฒนาตำบลแม่ปะ เพื่อร่วมจัดทำแผนพัฒนาชุมชน การส่งเสริมการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชนในตำบลแม่ปะให้ได้รับ
การศึกษาอย่างเพียงพอและต่อเนื่อง การสนับสนุนบุคลากรและงานวิชาการในการให้ความรู้ที่จำเป็นต่อชุมชน เป็นต้น หน่วยงาน
ในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข (โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล) จำนวน ๓ แห่ง ที่ร่วมกันพัฒนางานด้านสาธารณสุขในพื้นที่มา
อย่างต่อเนื่อง เป็นที่ปรึกษาในการบูรณาการงานร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ เข้ามามีส่วนร่วมในฐานะบทบาทของคณะกรรมการ
พัฒนาตำบลแม่ปะที่วางแผนการพัฒนาตำบลแม่ปะให้เป็นตำบลน่าอยู่อย่างยั่งยืน ทั้งนี้ยังมีอีกหลายหน่วยงานที่เข้ามาหนุนเสริม
และบูรณาการงานร่วมกัน เช่น กองกำกับการตำรวจภูธรแม่สอด หน่วยเฉพาะกิจกรมทหารราบที่ ๔ หน่วยเฉพาะกิจกรมทหารพราน
ที่ ๓๕ สำนักงานควบคุมไฟฟ้า และสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย (แม่สอด) เป็นต้น จากการบูรณาการงานร่วมกันของ
ชุมชนและองค์การภาครัฐ ส่งผลให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้ร่วมกันด้วย เช่น แหล่งเรียนรู้กองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลแม่ปะ ที่เกิด
จากการทำงานร่วมกันของ อบต. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และประชาชนตำบลแม่ปะ รวมถึงกลุ่มเยาวชนสร้างศิลป์ (ซึ่ง
สะท้อนสถานะเสียง) ที่ถ่ายทอดองค์ความรู้ที่มาจากการทำงานร่วมกันของชุมชน ท้องถิ่น และโรงเรียนในพื้นที่ เป็นต้น

๔. องค์การภาคประชาชน หมายถึง ทุนทางสังคมที่เป็นกลุ่มต่างๆ ในตำบลแม่ปะ จำนวน กลุ่ม มีวิทยากร
แกนนำ จำนวน ๒๓๐ คน ที่มีการทำงานหรือขับเคลื่อนงานของตนเอง ตลอดจนร่วมกับชุมชน จนทำให้คนในชุมชนสามารถ
จัดการตนเองได้อย่างเป็นระบบ สร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนให้รู้จักแก้ไขปัญหาของตนเองหรือชุมชน เพิ่มศักยภาพ มูลค่า
ของทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่ามากที่สุด จนเกิดเป็นองค์ความรู้หรือชุด
ความรู้ที่สามารถถ่ายทอดให้กับชุมชนได้ จนทำให้ตำบลแม่ปะค้นพบว่าชุมชนของคนตำบลแม่ปะเองนั้นมีความโดดเด่นในการ
จัดการสุขภาวะชุมชน ดังนี้

๔.๑ ด้านการบริหารจัดการตำบลพื้นที่ชายแดน เนื่องจากตำบลแม่ปะเป็นชุมชนชายขอบ มีพื้นที่ติด
ชายแดนไทย-พม่า จึงนำมาซึ่งปัญหาอันเกิดจากคนต่างด้าวที่เข้ามาพักอาศัยหรือเดินทางเข้าออกในพื้นที่ของตำบลแม่ปะหรือทั้ง
อำเภอแม่สอด เพราะแนวเขตกันแดนระหว่างประเทศคือแม่น้ำเมย ซึ่งมีสภาพตื้นเขินและมีระยะทางไม่กว้างมากนัก ช่วงที่กว้าง
ที่สุดมีระยะกว้างเพียงแค่ ๑๕๐ เมตร และช่วงที่แคบที่สุดเพียง ๕๐ เมตร จึงง่ายต่อการข้ามไปมา อีกทั้งยังเป็นแนวเขตระหว่าง
ประเทศที่มีระยะยาว มีจุดเฝ้าระวังหรือด่านตรวจของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเพียงบางจุด ไม่สามารถตรวจสอบและควบคุมปัญหา
เหล่านี้ได้อย่างเพียงพอ ประกอบกับอนาคตยังจะมีการเปิดประเทศเพื่อก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งจะทำให้คนต่างด้าวเข้ามา
ในพื้นที่ได้ง่ายขึ้น จากปัญหานี้ที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้จึงนำมาซึ่งกลไกการจัดการตนเองของคนในชุมชน โดยการนำของผู้นำ
แกนนำและประชาชนในพื้นที่ที่ร่วมกันกำหนดกฎเกณฑ์ กติกาการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชนที่เป็นคนไทยและคนต่างด้าวที่
เรียกว่า **“การจัดการชนเผ่า”** เพื่อให้เกิดความสงบสุขของชุมชน ลดปัญหาความขัดแย้งของการอยู่ร่วมกัน มีการประสานงานกัน
ระหว่างผู้นำชุมชนของคนไทย และผู้นำของคนต่างด้าวที่เข้ามาอาศัยในชุมชนนั้นๆ มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในกรณีที่เกิดปัญหา
ระหว่างคนไทยกับคนต่างด้าว หรือระหว่างคนต่างด้าวด้วยกันเอง โดยมีผู้นำของทั้งสองฝ่ายเข้าร่วมดำเนินการ และมีบทลงโทษที่
เป็นข้อตกลงร่วมกัน อีกทั้งบางหมู่บ้านยังได้มีการจัดเวรยามของหมู่บ้านที่มาจากอาสาสมัครจิตอาสา ช่วยดูแลความปลอดภัยใน
ชีวิตและทรัพย์สินของชาวบ้านในยามค่ำคืนด้วย จากการจัดการตนเองในรูปแบบนี้จึงเกิดเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สามารถถ่ายทอด
ประสบการณ์ให้เพื่อนได้ เช่น กลุ่มการจัดการชนเผ่า หมู่ที่ ๒, กลุ่มเวรยามชายแดน หมู่ที่ ๓ เป็นต้น จนกระทั่งทำให้ตำบลแม่ปะ
สามารถจัดการปัญหาที่เกิดจากคนต่างด้าว ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการโจรกรรม หรือปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่ลดน้อยลงหรือจนถึง
ไม่เกิดปัญหาดังกล่าวเลย นอกจากนี้ ยังมีการบริหารจัดการด้านอื่นๆ ด้วย เช่น ด้านการบริหารจัดการแหล่งน้ำ ซึ่งมีกลุ่มหรือ
แหล่งเรียนรู้ที่ดำเนินการในพื้นที่ คือ กลุ่มบริหารจัดการอ่างเก็บน้ำห้วยลึก กลุ่มผู้ใช้น้ำประปาหมู่บ้าน ด้านการบริหารจัดการด้าน
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น กลุ่มป่าชุมชนหมู่ที่ ๕ และกลุ่มบ้านห้วยหินฝน หมู่ที่ ๖ เป็นต้น

แผนพัฒนาท้องถิ่น ๔ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๔)

โดยองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

๔.๒ ด้านการดูแลประชากรกลุ่มเฉพาะ โดยการนำข้อมูลจากข้อมูลความจำเป็นขั้นพื้นฐาน (จปฐ.)

และระบบข้อมูลตำบล (TCNAP) มาวิเคราะห์ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องแล้ว พบว่า มีกลุ่มประชากรเฉพาะในตำบลแม่ปะที่ต้องได้รับการดูแล คือ เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส ผู้ยากไร้ ผู้ป่วยต่างๆ และคนต่างด้าว ที่จำเป็นต้องมีการวางแผนในการให้ความช่วยเหลือกลุ่มเหล่านี้ให้ครอบคลุมและทั่วถึง จึงนำมาซึ่งหลายๆ โครงการของ อบต. หรือ กลุ่ม/แหล่งเรียนรู้ต่างๆ ซึ่งชุมชนเรียนรู้ที่จะดูแลซึ่งกันและกันของคนภายในชุมชนเอง ยกตัวอย่างเช่น ๑) จากข้อมูลผู้สูงอายุในตำบลแม่ปะที่มีอยู่จำนวนมาก (จากข้อมูล TCNAP จำนวน ๑,๕๒๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๕ ของประชากรทั้งหมด) และพบว่าจากพฤติกรรมการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ มีความเสี่ยงที่จะเป็นโรคซึมเศร้า ประกอบกับการเข้าร่วมเป็นเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ ทำให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะมีโอกาสได้เข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายทั่วประเทศ จึงนำประสบการณ์และนวัตกรรมต่างๆที่ได้เรียนรู้มาพัฒนาประยุกต์ใช้ในพื้นที่ตำบลแม่ปะ โดยเฉพาะนวัตกรรมชุมชนที่เรียกว่า **“โรงเรียนผู้สูงอายุ”** ที่ได้แนวคิดมาจากองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยม อำเภอบางบาล จังหวัดเชียงราย จึงได้นำคณะทำงานไปศึกษาดูงานรูปแบบการจัดการเรียนการสอน และหลักสูตรของตำบลห้วยมอีกครั้ง หลังจากนั้นจึงนำกลับมาวางแผนจัดทำหลักสูตรที่เหมาะสมกับบริบทและสังคมผู้สูงอายุตำบลแม่ปะ จึงเกิดเป็นโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลแม่ปะ แต่เนื่องด้วยองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะกำลังดำเนินการที่จะยกฐานะจากองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเทศบาลเมือง เพื่อรองรับการขยายตัวของเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตาก จึงใช้ชื่อว่า **“โรงเรียนผู้สูงอายุเมืองแม่ปะ”** โดยได้รับความสนใจจากผู้สูงอายุจำนวนมากที่สมัครเข้ามาเรียนในรุ่นแรก ซึ่งมีจำนวนมากถึง ๑๘๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐ ของจำนวนผู้สูงอายุทั้งหมด อีกทั้งยังได้รับความร่วมมือจากประชาชนและภาคเอกชนที่เข้ามาหนุนเสริมทั้งด้านงบประมาณและร่างกาย เช่น เรื่องของอาหารในการเรียนการสอน วัสดุอุปกรณ์ และเครื่องแต่งกาย เป็นต้น โดยเฉพาะผู้ที่มาเป็นครูให้แก่นักเรียนผู้สูงอายุ ที่เป็นคุณครูจิตอาสาซึ่งมาจากข้าราชการบำนาญที่เกษียณอายุราชการแล้วมาช่วยสอน รวมถึงหน่วยงานต่างๆ ที่เข้ามาให้ความรู้ที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง ๒) จากข้อมูลผู้พิการที่อาศัยอยู่ในตำบลแม่ปะ (จากข้อมูล TCNAP จำนวน ๑๐๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๑๕ ของประชากรทั้งหมด) และจากข้อมูลการวิจัยชุมชน (RECAP) พบว่านอกจากองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะที่ให้ความช่วยเหลือดูแลบุคคลกลุ่มนี้แล้ว ยังมี **“ชมรมคนพิการตำบลแม่ปะ”** ที่เกิดจากการรวมตัวกันเองของผู้พิการ เพื่อช่วยเหลือดูแลซึ่งกันและกัน ทั้งในเรื่องของคุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่ และการดูแลสุขภาพอนามัย รวมถึงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพให้สมาชิกด้วย เป็นต้น

๔.๓ ด้านการพัฒนาาระบบเศรษฐกิจชุมชน โดยจำแนกตามชุดกิจกรรมของการพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนได้ ๒ กลุ่มใหญ่ๆ ดังนี้

๔.๓.๑ ด้านการส่งเสริมอาชีพ ด้วยตำบลแม่ปะเป็นพื้นที่ที่เอื้ออำนวยในการประกอบอาชีพ ทั้ง

ในด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม รวมถึงการค้าขายแดน ประชาชนตำบลแม่ปะจึงนำต้นทุนเหล่านี้มาพัฒนาในด้าน การสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับตนเอง ครอบครัว และชุมชนได้เป็นอย่างดี มีการรวมกลุ่มกันของคนในชุมชนเพื่อสร้างสินค้าที่มาจากสิ่งที่พวกเขามีอยู่ หรือเพิ่มมูลค่าสินค้านั้นด้วยความรู้และภูมิปัญญาของคนพื้นที่ มีการผสมผสานวัฒนธรรมอันหลากหลาย จนกระทั่งสามารถพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีความเป็นเอกลักษณ์ โดดเด่น แสดงถึงความเป็นตัวตนของคนตำบลแม่ปะได้ แต่การพัฒนาดังกล่าวก็ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความพอเพียง เพราะทุกคนยังคงมีความเป็นเครือญาติกัน ไม่จำเป็นต้องมีการแข่งขัน จึงมีการพัฒนาในระดับครอบครัวด้วย เน้นที่การสร้างรายได้ การพึ่งพาตนเองของครอบครัว การช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม การใช้ทรัพยากรท้องถิ่นที่มีอยู่ให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด โดยนำมาผนวกกับการบริหารการจัดการหรือนวัตกรรม ความรู้ในสมัยใหม่ เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้ของกลุ่ม สมาชิกกลุ่ม และชุมชนอย่างต่อเนื่อง เช่น **“น้ำพริกกุ้ง”** ที่มีการนำวัตถุดิบที่มีอยู่ในพื้นที่ตำบลชายแดนมาพัฒนาเป็นสินค้าที่มีมูลค่าเพิ่มขึ้นด้วยองค์ความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากหน่วยงานภาครัฐ ผสมผสานกับภูมิปัญญาที่มี จนสามารถสร้างชื่อเสียงและสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน และ **“ครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง”** ที่ดำเนินชีวิตด้วยหลักเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สร้างอาชีพสร้างรายได้จากสิ่งเล็กๆที่เขาตั้งใจ จนส่งผลให้ครอบครัวมีความสุข ทุกคนสามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างไม่ขัดสน อีกทั้งยังสามารถถ่ายทอดประสบการณ์และสิ่งที่พวกเขาได้รับให้กับคนในชุมชนได้อีกด้วย เป็นต้น

แผนพัฒนาท้องถิ่น ๔ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๔)

โดยองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

๔.๓.๒ ด้านองค์การการเงินและสวัสดิการชุมชน ตำบลแม่ปะมีองค์การการเงินที่เกิดจากนโยบายภาครัฐและความต้องการของคนในชุมชนอยู่ทุกหมู่บ้าน เช่น “กองทุนหมู่บ้าน” และ “กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต” ซึ่งองค์การการเงินเหล่านี้มีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนให้กับสมาชิกเพื่อนำไปประกอบอาชีพ หรือใช้จ่ายจำเป็นในชีวิตประจำวันของแต่ละครอบครัว รวมถึงเพื่อส่งเสริมการออมในระดับครัวเรือน ส่งเสริมให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับวินัยทางการเงินของตนเองและครอบครัว เน้นเรื่องการระดมทุนเงินที่มีอยู่ในชุมชนในรูปแบบของการออมเงินหรือระดมหุ้นเพื่อส่งเสริมการออมเงิน โดยต้องการให้คนในตำบลแม่ปะมีแหล่งเงินทุนของตนเองในการประกอบอาชีพหรือดำรงชีวิต ลดภาระหนี้สินและปัญหาการกู้เงินนอกระบบ เมื่อบรรลุวัตถุประสงค์ในขั้นตอนแรก ก็เกิดการพัฒนาเพื่อสร้างหลักประกันให้แก่สมาชิกของกลุ่ม โดยเพิ่มการจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกด้วย แต่ก็มีบางกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นมาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกเลย เช่น “กองทุนสวัสดิการชุมชน” ที่มุ่งเน้นในเรื่องของการออมแล้วนำเงินที่ได้ไปจัดสวัสดิการให้สมาชิกตั้งแต่เกิดจนถึงเชิงตะกอน (เสียชีวิต) ซึ่งต่อมาได้พัฒนานำเงินดอกเบี้ยที่เกิดจากดำเนินงานไปจัดเป็นสวัสดิการสาธารณะด้วย เช่น การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ การดูแลผู้ป่วย และส่งเสริมการศึกษา เป็นต้น ส่งผลให้ชุมชน สังคมได้รับประโยชน์นอกระบบสมาชิกเพียงเท่านั้น จากการที่มีกลุ่มหรือองค์การการเงินในทุกหมู่บ้านจึงเกิดการดำเนินงานในรูปแบบของเครือข่าย มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือกันและกันในยามเกิดปัญหาและอุปสรรค รวมถึงมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามเครือข่าย ข้ามพื้นที่ด้วย

๒.๒ การเลือกตั้ง

การเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.๒๕๓๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน มีจำนวน ๑๑ หมู่บ้าน หากมีการเลือกตั้งในครั้งหน้า จะมีผู้บริหารท้องถิ่น (นายกองค์การบริหารส่วนตำบล) จำนวน ๑ คน จะมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หมู่บ้านละ ๒ คน ๑๑ หมู่บ้าน รวมเป็น ๒๒ คน

๓. ประชากร

๓.๑ ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนประชากร

ซึ่งตามฐานข้อมูลประชากรของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย รวมแล้วตำบลแม่ปะมีประชากรทั้งสิ้น ๑๑,๙๐๕ คน แยกเป็นชาย ๖,๒๖๙ คน หญิง ๕,๖๓๖ คน แยกเป็นจำนวนครัวเรือนได้ ๓,๔๔๖ หลังคาเรือน ซึ่งจำนวนนี้ยังไม่นับประชากรแฝงจากชนเผ่าต่างๆ เช่น ชาวพม่าและกะเหรี่ยงที่เข้ามาทำงานและตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยซึ่งที่ถูกกฎหมายและไม่ถูกกฎหมาย (ข้อมูลจากระบบ TCNAP มีประชากรทั้งสิ้น ๙,๘๗๒ คน แยกเป็นชาย ๕,๐๘๕ คน หญิง ๔,๗๘๗ คน แยกเป็นจำนวนครัวเรือนได้ ๓,๓๐๒ ครัวเรือน) จำแนกรายละเอียด ดังนี้

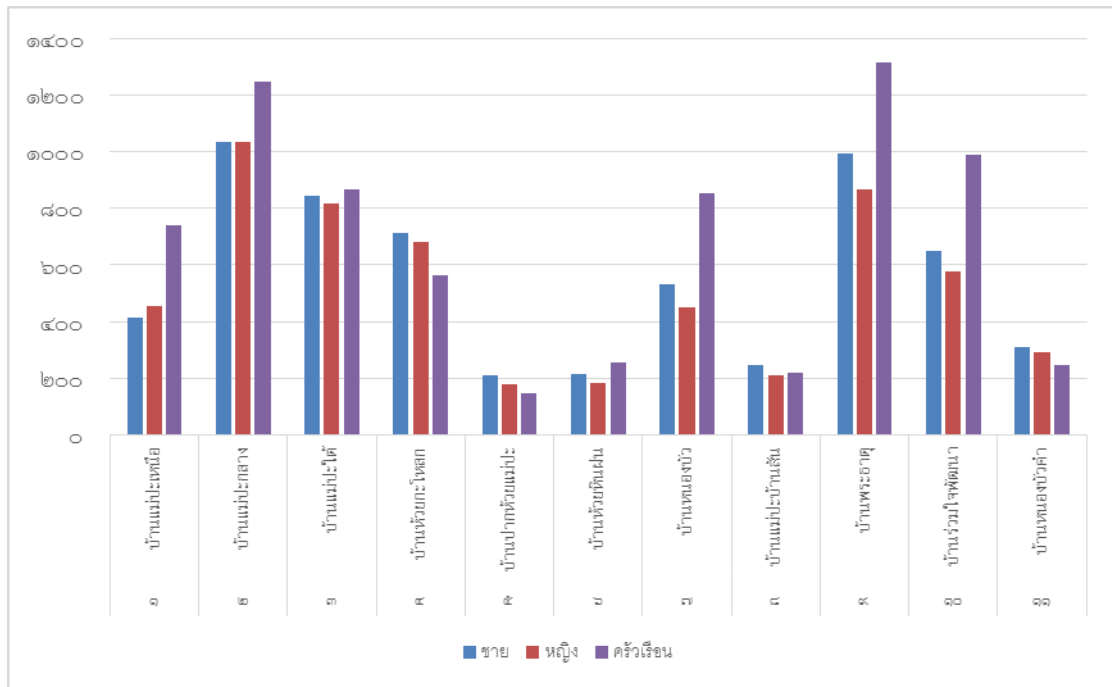
หมู่ที่	ชื่อบ้าน	ชาย	หญิง	รวม	ครัวเรือน
๑	บ้านแม่ปะเหนือ	๔๑๕	๔๕๕	๘๗๐	๓๔๒
๒	บ้านแม่ปะกลาง	๑,๐๓๖	๑,๐๓๔	๒,๐๗๐	๑,๒๔๘
๓	บ้านแม่ปะใต้	๘๔๒	๘๑๙	๑,๖๖๑	๘๖๕
๔	บ้านห้วยกะโหลก	๓๑๒	๖๘๒	๑,๓๙๔	๕๖๓
๕	บ้านปากห้วยแม่ปะ	๒๑๐	๑๘๐	๓๙๐	๑๔๕
๖	บ้านห้วยหินฝน	๒๑๓	๑๘๕	๓๙๘	๒๕๕
๗	บ้านหนองบัว	๕๓๐	๔๔๘	๙๗๘	๘๕๔
๘	บ้านแม่ปะบ้านสัน	๒๔๘	๒๑๑	๔๕๙	๒๑๘
๙	บ้านพระธาตุ	๙๙๒	๘๖๖	๑,๘๕๘	๑,๓๑๗
๑๐	บ้านร่วมใจพัฒนา	๖๕๐	๕๗๖	๑,๒๒๖	๙๙๑
๑๑	บ้านหนองบัวคำ	๓๑๑	๒๙๐	๖๐๑	๒๔๘
	รวม	๖,๑๕๙	๕,๗๔๖	๑๑,๙๐๕	๗,๔๔๖

(ที่มา: สำนักทะเบียนราษฎรอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก, ๑๐ มกราคม ๒๕๕๙)

แผนพัฒนาท้องถิ่น ๔ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๔)

โดยองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

จากตารางที่ ๒ พบว่า ประชากรของตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตากในแต่ละหมู่บ้าน หมู่บ้านที่มีประชากรมากที่สุด คือ หมู่ที่ ๒ บ้านแม่ปะกลาง จำนวน ๒,๐๗๐ คน ๑,๒๔๘ ครัวเรือน รองลงมา คือ หมู่ที่ ๙ บ้านพระธาตุ จำนวน ๑,๘๕๘ คน ๑,๓๑๗ ครัวเรือน และหมู่บ้านที่มีประชากรน้อยที่สุด คือ หมู่ที่ ๕ บ้านปากห้วยแม่ปะ จำนวน ๓๙๐ คน ๑๔๕ ครัวเรือน

ตารางที่ ๓ ข้อมูลประชากรตำบลแม่ปะ จากระบบข้อมูลตำบล (TCNAP) ณ วันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๙

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน/ชุมชน	ชาย	หญิง	รวม	ครัวเรือน
๑	แม่ปะเหนือ	๓๐๔	๓๓๙	๖๔๓	๓๒๒
๒	แม่ปะ	๗๕๔	๗๘๑	๑,๕๓๕	๔๙๕
๓	แม่ปะใต้	๗๓๒	๗๐๖	๑,๔๓๘	๔๕๒
๔	ห้วยกะโหลก	๖๓๘	๕๖๑	๑,๑๙๙	๓๖๒
๕	ปากห้วยแม่ปะ	๑๙๗	๑๖๙	๓๖๖	๑๑๐
๖	ห้วยหินฝน	๒๒๐	๑๘๗	๔๐๗	๑๒๔
๗	หนองบัว	๔๓๓	๓๗๖	๘๐๙	๓๕๔
๘	แม่ปะบ้านสัน	๑๙๖	๑๘๐	๓๗๖	๑๒๒
๙	พระธาตุ	๙๕๕	๘๖๔	๑,๘๑๙	๗๐๘
๑๐	ร่วมใจพัฒนา	๓๕๙	๓๔๗	๗๐๖	๔๗๔
๑๑	หนองบัวคำ	๒๙๗	๒๗๗	๕๗๔	๑๗๙
รวม		๕,๐๘๕	๔,๗๘๗	๙,๘๗๒	๓,๗๐๒

จากตารางที่ ๓ พบว่า ประชากรของตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตากในแต่ละหมู่บ้าน หมู่บ้านที่มีประชากรมากที่สุด คือ หมู่ที่ ๙ จำนวน ๑,๘๑๙ คน รองลงมา คือ หมู่ที่ ๒ จำนวน ๑,๕๓๕ คน และหมู่บ้านที่มีประชากรน้อยที่สุด คือ หมู่ที่ ๕ จำนวน ๓๖๖ คน

๓.๒ ช่วงอายุและจำนวนประชากร

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (ทะเบียนราษฎร)	ร้อยละ	จำนวน (TCNAP)	ร้อยละ
เพศ				
๑. ชาย	๖,๑๖๐	๕๑.๗๔	๕,๐๘๕	๕๑.๕๑
๒. หญิง	๕,๗๔๖	๔๘.๒๖	๔,๗๘๗	๔๘.๔๙
รวม	๑๑,๙๐๖	๑๐๐	๙,๘๗๒	๑๐๐

อายุ(ปี)	ชาย		หญิง		รวมชาย - หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
๐ - ๔ ปี	๒๖๙	๕.๒๙	๒๕๘	๕.๓๙	๕๒๗	๕.๓๔
๕ - ๙ ปี	๒๗๐	๕.๓๑	๒๐๒	๔.๒๒	๔๗๒	๔.๗๘
๑๐ - ๑๔ ปี	๒๓๐	๔.๕๒	๒๒๑	๔.๖๒	๔๕๑	๔.๕๗
๑๕ - ๑๙ ปี	๒๙๓	๕.๗๖	๒๕๔	๕.๓๑	๕๔๗	๕.๕๔
๒๐ - ๒๔ ปี	๓๑๑	๖.๑๒	๒๖๒	๕.๔๗	๕๗๓	๕.๘
๒๕ - ๒๙ ปี	๓๐๗	๖.๐๔	๓๔๖	๗.๒๓	๖๕๓	๖.๖๑
๓๐ - ๓๔ ปี	๓๗๙	๗.๔๕	๓๕๖	๗.๔๔	๗๓๕	๗.๔๕
๓๕ - ๓๙ ปี	๔๒๒	๘.๓	๔๑๔	๘.๖๕	๘๓๖	๘.๔๗
๔๐ - ๔๔ ปี	๔๖๒	๙.๐๙	๔๐๔	๘.๔๔	๘๖๖	๘.๗๗
๔๕ - ๔๙ ปี	๔๗๑	๙.๒๖	๔๖๗	๙.๗๖	๙๓๘	๙.๕
๕๐ - ๕๔ ปี	๔๓๒	๘.๕	๔๑๑	๘.๕๙	๘๔๓	๘.๕๔
๕๕ - ๕๙ ปี	๓๙๔	๗.๗๕	๔๐๘	๘.๕๒	๘๐๒	๘.๑๒
๖๐ - ๖๔ ปี	๓๐๐	๕.๙	๒๘๐	๕.๘๕	๕๘๐	๕.๘๘
๖๕ - ๖๙ ปี	๒๑๖	๔.๒๕	๑๘๔	๓.๘๔	๔๐๐	๔.๐๕
๗๐ - ๗๔ ปี	๑๒๐	๒.๓๖	๑๒๓	๒.๕๗	๒๔๓	๒.๔๖
๗๕ - ๗๙ ปี	๘๘	๑.๗๓	๘๑	๑.๖๙	๑๖๙	๑.๗๑
๘๐ - ๘๔ ปี	๖๖	๑.๓	๖๗	๑.๔	๑๓๓	๑.๓๕
๘๕ - ๘๙ ปี	๓๗	๐.๗๓	๓๔	๐.๗๑	๗๑	๐.๗๒
๙๐ - ๙๔ ปี	๑๖	๐.๓๑	๑๑	๐.๒๓	๒๗	๐.๒๗
๙๕ ปีขึ้นไป	๑	๐.๐๒	๔	๐.๐๘	๕	๐.๐๕
รวม	๕,๐๘๕	๙๙.๙๙	๔,๗๘๗	๑๐๐.๐๐	๙,๘๗๒	๙๙.๙๘

(ที่มา: ระบบข้อมูลตำบล TCNAP, ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๙)

จากตารางที่ ๔ พบว่า จำนวนประชากรของตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตากในแต่ละกลุ่มอายุ กลุ่มอายุที่มีจำนวนประชากรมากที่สุด คือ กลุ่มอายุ ๔๕ - ๔๙ ปี จำนวน ๙๓๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๙.๕ รองลงมา คือ กลุ่มอายุ ๔๐ - ๔๔ ปี จำนวน ๘๖๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๗๗ และกลุ่มอายุที่มีจำนวนประชากรน้อยที่สุด คือ กลุ่มอายุ ๙๕ ปีขึ้นไป จำนวน ๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๐๕

แผนพัฒนาท้องถิ่น ๔ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๔)

โดยองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

แผนภาพที่ ๔ พีระมิตประชากรตำบลแม่ปะ

๔. สภาพทางสังคม

๔.๑ การศึกษา

ประกอบด้วยหน่วยงานต่างๆ ดังนี้

- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ โครงการถ่ายโอนภารกิจจากหน่วยราชการอื่น จำนวน ๒ แห่ง ได้แก่

๑. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลแม่ปะ หมู่ที่ ๑๐
๒. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านแม่ปะกลาง หมู่ที่ ๒

- โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต ๒ ได้แก่

ระดับประถมศึกษา จำนวน ๕ แห่ง

๑. โรงเรียนบ้านแม่ปะเหนือ หมู่ที่ ๘
๒. โรงเรียนบ้านแม่ปะ หมู่ที่ ๒
๓. โรงเรียนบ้านแม่ปะใต้ หมู่ที่ ๓
๔. โรงเรียนบ้านห้วยกะโหลก หมู่ที่ ๔
๕. โรงเรียนบ้านห้วยหินฝน หมู่ที่ ๖

ระดับมัธยมศึกษา จำนวน ๑ แห่ง

- โรงเรียนแม่ปะวิทยาคม หมู่ที่ ๒

โรงเรียนอาชีวศึกษา จำนวน ๑ แห่ง

- วิทยาลัยเทคนิคแม่สอด หมู่ที่ ๑๐

มหาวิทยาลัย จำนวน ๑ แห่ง

- มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร (แม่สอด) หมู่ที่ ๗
- วิทยาลัยโพธิวิชชาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (แม่สอด) หมู่ที่ ๖

อื่นๆ จำนวน ๑ แห่ง

แผนพัฒนาท้องถิ่น ๔ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๔)

โดยองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

ตารางแสดงข้อมูลด้านการศึกษา

โรงเรียน	ห้องเรียน	ครู	จำนวนนักเรียน	
			ชาย	หญิง
โรงเรียนบ้านแม่ปะ	๘	๑๕	๗๖	๘๓
โรงเรียนบ้านแม่ปะเหนือ	๙	๑๐	๖๔	๖๗
โรงเรียนบ้านแม่ปะใต้	๘	๑๕	๑๐๑	๘๕
โรงเรียนบ้านห้วยกะโหลก	๑๖	๒๖	๒๖๑	๒๕๙
โรงเรียนบ้านห้วยหินฝน	๘	๙	๖๖	๖๗
โรงเรียนแม่ปะวิทยาคม	๑๔	๒๗	๒๒๓	๒๑๔
วิทยาลัยเทคนิคแม่สอด	๖๐	๘๐	๑,๑๔๒	๕๗๖
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด	๒๗	๖๑	๓๖๔	๕๐๘
วิทยาลัยโพธิวิชชาลัย ฯ	๒	๒	๗	๒๐
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมู่ที่ ๒	๔	๒	๖๐	๖๕
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อบต.แม่ปะ	๕	๕	๖๐	๔๐

(ข้อมูลสถานศึกษา ณ วันที่ ๑๐ มิ.ย. ๕๙)

๔.๒ สาธารณสุข

- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบล จำนวน ๓ แห่ง
- บ้านแม่ปะกลาง หมู่ที่ ๒, บ้านห้วยกะโหลก หมู่ที่ ๔, บ้านห้วยหินฝน หมู่ที่ ๖
- สถานพยาบาลเอกชน (โรงพยาบาล) ๑ แห่ง
- โรงพยาบาลนครแม่สอด อินเตอร์เนชั่นแนล หมู่ที่ ๙
- สถานพยาบาลเอกชน (คลินิกและร้านขายยา) ๓ แห่ง
- คลินิกสูรกีการพยาบาลและผดุงครรภ์ หมู่ที่ ๒
- ร้านขายยาสมจิตรเกษัช หมู่ที่ ๙
- ร้านขายยาเจสินันท์เกษัช หมู่ที่ ๙

สถานะทางสุขภาพและการเจ็บป่วย

ตารางที่ ๖ จำนวนและร้อยละของประชากร จำแนกตามปัญหาสุขภาพและการเจ็บป่วย

ปัญหาสุขภาพและการเจ็บป่วย	จำนวน	ร้อยละ
๑. ไม่มี	๕,๑๒๖	๗๒.๑๔
๒. มี	๑,๙๘๐	๒๗.๘๖
รวม	๗,๑๐๖	๑๐๐

ปัญหาสุขภาพและการเจ็บป่วย ได้แก่ (N = ๑,๙๘๐)	มีปัญหาสุขภาพ และการเจ็บป่วย	
	จำนวน	ร้อยละ
๒.๑. ไข้ ไอ เจ็บคอ	๑,๑๕๔	๕๘.๒๘
๒.๒. อุจจาระร่วง	๕๐	๒.๕๓
๒.๓. ภาวะแพ้อาหาร	๑๗๘	๘.๙๙
๒.๔. ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ	๑,๐๓๖	๕๒.๓๒
๒.๕. บาดเจ็บจากการทะเลาะวิวาท ทำร้ายร่างกาย	๔	๐.๒
๒.๖. ภาวะขาดสารอาหาร	๘	๐.๔
๒.๗. พัฒนาการที่ล่าช้าในเด็กแรกเกิดถึง ๕ ปี	๗	๐.๓๕
๒.๘. อื่นๆ (ระบุ) เช่น โรคเรื้อรัง เบาหวาน ความดัน	๑๒๗	๖.๔๑

(ที่มา : ระบบข้อมูลตำบล TCNAP, ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๙)

จากตารางที่ ๖ พบว่า ปัญหาสุขภาพของประชากรตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ ไข้ ไอ เจ็บคอ จำนวน ๑,๑๕๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๘.๒๘ ซึ่งประชาชนสามารถเข้ารับบริการการรักษาได้จากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่มีอยู่ในพื้นที่ทั้ง ๓ แห่ง (หมู่ที่ ๒ บ้านแม่ปะกลาง, หมู่ที่ ๔ บ้านห้วยกะโหลก และหมู่ที่ ๖ บ้านห้วยหินฝน) ที่สามารถรองรับประชาชนในจากทุกหมู่บ้าน มีการแบ่งเขตความรับผิดชอบตามโซนที่ใกล้เคียงกับสถานที่ตั้งโรงพยาบาล รองลงมา คือ ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ จำนวน ๑,๐๓๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๓๒ คนในชุมชนจึงได้เรียนรู้ที่จะช่วยเหลือกันโดยการรวมกลุ่มกันไปเรียนรู้เกี่ยวกับการนวดแผนไทย และกลับมาจัดตั้งเป็นกลุ่มนวดแผนไทยเพื่อให้บริการคนในหมู่บ้าน อีกทั้งยังช่วยเพิ่มรายได้ให้แก่สมาชิกกลุ่มด้วย เช่น กลุ่มนวดแผนไทยบ้านหนองบัว เป็นต้น และปัญหาที่พบน้อยที่สุดคือ บาดเจ็บจากการทะเลาะวิวาท ทำร้ายร่างกาย จำนวน ๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๒ ซึ่งเป็นผลมาจากความเข้มแข็งของผู้นำ แกนนำ และคนในชุมชนที่ร่วมกันปฏิบัติตามกฎข้อตกลงการอยู่ร่วมกันของแต่ละหมู่บ้าน มีวิธีการจัดการกับปัญหาการอยู่ร่วมกัน เช่น กลุ่มจัดการชนเผ่า หมู่ที่ ๒ และกลุ่มเวรยามชายแดน หมู่ที่ ๓ เป็นต้น

ตารางที่ ๗ จำนวนและร้อยละของประชากร จำแนกตามพฤติกรรมเสี่ยง

พฤติกรรมเสี่ยง	จำนวน	ร้อยละ
๑. ไม่มี	๕,๐๖๕	๗๑.๒๘
๒. มี	๒,๐๔๑	๒๘.๗๒
รวม	๗,๑๐๖	๑๐๐

พฤติกรรมเสี่ยง ได้แก่ (N = ๒,๐๔๑)	มีพฤติกรรมเสี่ยง	
	จำนวน	ร้อยละ
๒.๑. ดื่มสุราเป็นประจำ	๘๒๓	๔๐.๓๒
๒.๒. สูบบุหรี่เป็นประจำ	๖๕๔	๓๒.๐๔
๒.๓. นั่งๆ นอนๆ ไม่ค่อยได้ทำงาน	๑๑๑	๕.๔๔
๒.๔. ไม่ได้ออกกำลังกาย	๓๐๒	๑๔.๘
๒.๕. มีความเครียดกังวลใจจนนอนไม่หลับ	๑๔๔	๗.๐๖
๒.๖. ทำงานหนัก พักผ่อนน้อย	๒๔๑	๑๑.๘๑
๒.๗. กินอาหารปริมาณมาก กินจุ กินจุบจิบ	๙๗	๔.๗๕
๒.๘. กินอาหารรสจัด เป็นประจำทุกวัน	๓๔๓	๑๖.๘๑
๒.๙. กินอาหารสุกๆ ดิบๆ	๔๖๑	๒๒.๕๙
๒.๑๐. ดื่มเครื่องดื่มชูกำลังประจำ	๑๘๓	๘.๙๗
๒.๑๑. ขับรถเร็ว ปรมาท	๔๕	๒.๒
๒.๑๒. มีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย	๑๒	๐.๕๙
๒.๑๓. การใช้สารเสพติด	๘	๐.๓๙
๒.๑๔. การใช้ยาชุด ยาแก้ปวด ยาลูกกลอน เป็นประจำ	๗๐	๓.๔๓
๒.๑๕. ขับขี่รถจักรยานยนต์โดยไม่สวมหมวกนิรภัย	๕๘	๒.๘๔
๒.๑๖. ขับขี่รถยนต์โดยไม่คาดเข็มขัดนิรภัย	๓๙	๑.๙๑
๒.๑๗. ไม่ได้ตรวจสุขภาพ หรือการคัดกรองโรคเป็นประจำทุกปี	๒๑๙	๑๐.๗๓
๒.๑๘. อื่นๆ (ระบุ) ไม่ได้รับยาอย่างต่อเนื่อง	๑๕	๐.๗๓

(ที่มา : ระบบข้อมูลตำบล TCNAP, ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๙)

จากตารางที่ ๗ พบว่า ประชากรตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก มีพฤติกรรมเสี่ยงมากที่สุด คือ ดื่มสุราเป็นประจำ จำนวน ๘๒๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๓๒ รองลงมา คือ สูบบุหรี่เป็นประจำ จำนวน ๖๕๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๐๔ และกินอาหารสุกๆ ดิบๆ จำนวน ๔๖๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๕๙ จากข้อมูลพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ นี้ทางทางองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะจึงได้พยายามส่งเสริมในเรื่องของการลดปัจจัยเสี่ยงต่างๆ ในชุมชนมากขึ้น เช่น การรณรงค์งานบุญปลอดภัย การประกาศสถานที่ปลอดภัย การกำหนดบริเวณห้าม/ให้สูบบุหรี่ในสถานที่ราชการ สถานที่สาธารณะของชุมชน รวมถึงการกินร้อน ช้อนกลางงานบุญปลอดภัย เป็นต้น

๔.๓ อาชญากรรม

- ไม่มี

๔.๔ ยาเสพติด

ปัญหาเสพติด มีพื้นที่เฝ้าระวัง คือ หมู่ที่ ๔ และ หมู่ที่ ๕ เนื่องจากเป็นพื้นที่ติดชายแดน

แผนพัฒนาท้องถิ่น ๔ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๔)

โดยองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

๔.๕ การสังคมสงเคราะห์

ตำบลแม่ปะเป็นชุมชนที่มาจากเครือญาติและรากเหง้าเดียวกัน จึงอยู่ร่วมกันด้วยความสัมพันธ์อันดี ถ้อยที่ถ้อยอาศัย ดูแลกันดูแลกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกันในทุกๆด้าน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของเศรษฐกิจ สังคม การปกครอง และการดูแลสุขภาพซึ่งกันและกัน โดยคนในชุมชนเอง เนื่องจากเป็นพื้นที่ชายแดน สังคมเป็นแบบผสมผสานด้วยความหลากหลายทางเชื้อชาติและวัฒนธรรม ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ ๙๘.๔๔ และมีกลุ่มประชากรที่ยังคงต้องได้รับการช่วยเหลือหรือดูแล รายละเอียดตามตารางที่ ๘

ตารางที่ ๘ จำนวนและร้อยละของประชากร จำแนกตามกลุ่มผู้ที่ต้องการได้รับความช่วยเหลือหรือดูแล

ความต้องการได้รับความช่วยเหลือ / ดูแล	จำนวน	ร้อยละ
๑. ไม่มี	๖,๕๗๐	๘๘.๘๒
๒. มี	๘๒๗	๑๑.๑๘
รวม	๗,๓๙๗	๑๐๐

ความต้องการได้รับความช่วยเหลือ / ดูแล ได้แก่ (N = ๘๒๗)	มีความต้องการได้รับความช่วยเหลือ / ดูแล	
	จำนวน	ร้อยละ
๒.๑. เด็กอายุต่ำกว่า ๕ ปี	๑๕๙	๑๙.๒๓
๒.๒. ผู้สูงอายุ	๓๕๑	๔๒.๔๔
๒.๓. ผู้พิการทางกาย/เคลื่อนไหว	๖๑	๗.๓๘
๒.๔. ผู้พิการทางการมองเห็น	๒๒	๒.๖๖
๒.๕. พิการทางการได้ยิน/สื่อความหมาย	๑๔	๑.๖๙
๒.๖. ผู้พิการทางสติปัญญา/การเรียนรู้	๑๕	๑.๘๑
๒.๗. ผู้พิการทางจิต/พฤติกรรม	๗	๐.๘๕
๒.๘. ผู้ติดยาเสพติด	๒	๐.๒๔
๒.๙. ผู้ป่วยเอดส์/ผู้ติดเชื้อ HIV	๖	๐.๗๓
๒.๑๐. ผู้ป่วยเรื้อรัง	๒๗	๓.๒๖
๒.๑๑. อื่นๆ (ระบุ) ผู้ยากไร้ ไม่มีคนดูแล	๒๐	๒.๔๒

(ที่มา : ระบบข้อมูลตำบล TCNAP, ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๙)

จากตารางที่ ๘ พบว่า สังคมของตำบลแม่ปะมีกลุ่มผู้ที่ต้องการได้รับความช่วยเหลือหรือดูแล กลุ่มแรกคือ กลุ่มผู้สูงอายุ จำนวน ๓๕๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๔๔ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะจึงได้มีการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุเมืองแม่ปะขึ้นมา เพื่อช่วยพัฒนาคนที่ต้องการความช่วยเหลือหรือการดูแลกลุ่มนี้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการเสริมสร้างสุขภาพะทั้งทางร่างกายและจิตใจให้กับผู้สูงอายุ เช่น วิชาต่างๆ ในหลักสูตรที่จะมุ่งเน้นการดูแลและสุขภาพผู้สูงอายุ การพัฒนาสติปัญญา การสร้างความสนุกสนานและใช้เวลาพูดคุยกัน ช่วยลดปัญหาในเรื่องของโรคซึมเศร้า รวมถึงการสร้างอาชีพให้ผู้สูงอายุด้วย รองลงมา คือ กลุ่มเด็กอายุต่ำกว่า ๕ ปี จำนวน ๑๕๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๒๓ ทางองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะจึงได้มุ่งเน้นในเรื่องของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้สามารถดูแลบุตรหลานของคนในตำบลได้เป็นอย่างดี ทั้งในเรื่องของสติปัญญา สังคมและอารมณ์ รวมถึงการปลูกฝังรากเหง้าวัฒนธรรม ภูมิปัญญาให้เด็กๆ ได้เรียนรู้อีกด้วย ส่วนกลุ่มที่ ๓ คือ กลุ่มผู้พิการเคลื่อนไหว จำนวน ๖๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๓๘ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะจึงได้ผลักดันให้เกิดชมรมผู้พิการตำบลแม่ปะเพื่อเพิ่มการดูแลกลุ่มนี้โดยการพัฒนาชมรมผู้พิการเพื่อพัฒนา

แผนพัฒนาท้องถิ่น ๔ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๔)

โดยองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

เป็นศูนย์บริการผู้พิการแบบเบ็ดเสร็จต่อไป ซึ่งปัจจุบันผู้พิการในตำบลแม่ปะได้มีบทบาทในการทำงานร่วมกับคนอื่น ๆ ในตำบลมากขึ้น เช่น เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการหรือคณะทำงานด้านต่างๆ ของชุมชน/ตำบล เป็นต้น

ตารางที่ ๙ จำนวนและร้อยละของประชากร จำแนกตามข้อมูลการเจ็บป่วยเรื้อรังหรือพิการ

การเจ็บป่วยเรื้อรังหรือพิการ	จำนวน	ร้อยละ
๑. ไม่มี	๕,๗๐๒	๗๙.๗๗
๒. มี	๑,๔๔๖	๒๐.๒๓
รวม	๗,๑๔๘	๑๐๐

การเจ็บป่วยเรื้อรังหรือพิการ ได้แก่ (N = ๑,๔๔๖)	มีการเจ็บป่วยเรื้อรังหรือพิการ	
	จำนวน	ร้อยละ
๒.๑. เบาหวาน	๒๓๑	๑๕.๙๘
๒.๒. ความดันโลหิตสูง	๖๘๘	๔๗.๕๘
๒.๓. ปวดข้อ/ข้อเสื่อม	๒๐๘	๑๔.๓๘
๒.๔. หัวใจ	๕๗	๓.๙๔
๒.๕. มะเร็ง	๒๐	๑.๓๘
๒.๖. หอบหืด	๖๙	๔.๗๗
๒.๗. ภูมิแพ้	๑๔๑	๙.๗๕
๒.๘. เก๊าท์	๖๘	๔.๗
๒.๙. ไตวาย	๑๑	๐.๗๖
๒.๑๐. อัมพาต	๙	๐.๖๒
๒.๑๑. พิการทางกาย/เคลื่อนไหว	๔๖	๓.๑๘
๒.๑๒. พิการการมองเห็น	๒๐	๑.๓๘
๒.๑๓. พิการการได้ยิน/การสื่อสาร	๒๓	๑.๕๙
๒.๑๔. พิการจิตใจ อารมณ์	๑๔	๐.๙๗
๒.๑๕. พิการสติปัญญา/การเรียนรู้	๘	๐.๕๕
๒.๑๖. อื่นๆ (ระบุ) โรคปอด โลหิตจาง รูมาตอยด์ ไทรอยด์ เอดส์ จิตเวช และถุงลมโป่งพอง	๑๗๔	๑๒.๐๓

(ที่มา : ระบบข้อมูลตำบล TCNAP, ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๙)

จากตารางที่ ๙ พบว่า ประชากรตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก มีการเจ็บป่วยเรื้อรังหรือพิการมากที่สุด คือ ความดันโลหิตสูง จำนวน ๖๘๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๗.๕๘ รองลงมา คือ เบาหวาน จำนวน ๒๓๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๙๘ และปวดข้อ/ข้อเสื่อม จำนวน ๒๐๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๓๘ ตามลำดับ ซึ่งจากข้อมูลด้านนี้ ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะและกองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลแม่ปะร่วมกันจัดทำโครงการ “ใกล้บ้านใกล้ใจ” เพื่อจัดชุดออกเยี่ยมเยียนผู้ป่วยที่ต้องดูแลอย่างใกล้ชิด และผู้ป่วยที่ไม่สามารถไปรับบริการตรวจจากสถานบริการได้ตามปกติ คอยติดตามอาการ นำแพทย์และบุคลากรทางสาธารณสุขออกให้บริการอย่างน้อยเดือนละ ๒ ครั้ง ซึ่งทำให้ผู้ป่วยได้รับการดูแลอย่างทั่วถึง และลดอัตราการเสียชีวิตของผู้ป่วยที่ขาดการดูแลได้

๕. ระบบบริการพื้นฐาน

๕.๑ การคมนาคมขนส่ง

แผนพัฒนาท้องถิ่น ๔ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๔)

โดยองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

มีถนนลาดยางแอสฟัลท์ติก ถนนคอนกรีตเสริมเหล็กและถนนลูกรัง

- ถนนลาดยางในความรับผิดชอบของกรมทางหลวง ๑ สาย คือ ทางหลวงสายแม่สอด - ท่าสองยาง ระยะทาง ๘๐ กิโลเมตร

- ถนนลาดยางในความรับผิดชอบของเร่งรัดพัฒนาชนบท ๑ สาย คือ ถนนสายแม่ปะ - ห้วยกะโหลก

๕.๒ การไฟฟ้า

การไฟฟ้าภายในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ รับการจ่ายกระแสไฟฟ้าจากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค (สถานีไฟฟ้าย่อยของอำเภอแม่สอด) ประชาชนมีไฟฟ้าใช้ ๑๐๐ % ส่วนไฟฟ้าสาธารณะภายในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ มีจำนวนประมาณ ๓๐๐ จุด ซึ่งติดตั้งเป็นไฟส่องสว่างตามถนนภายในหมู่บ้าน และตามจุดโค้ง จุดเสี่ยง ที่สาธารณะต่างๆ โดยองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะจัดติดตั้งให้ทั่วถึงครอบคลุมทั้งตำบล

๕.๓ การประปา

ปัจจุบันในเขตตำบลแม่ปะมีประปาส่วนภูมิภาคเข้าถึง จำนวน ๗ หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ ๑, ๒, ๓, ๗, ๙, ๑๐, ๑๑ ส่วนที่เหลือเป็นระบบประปาหมู่บ้าน ท่อส่งน้ำเพื่อการเกษตรจากอ่างเก็บน้ำห้วยลึก และแหล่งน้ำดิบตามธรรมชาติในพื้นที่

๕.๔ โทรศัพท์

ปัจจุบันทุกหมู่บ้าน ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่เป็นส่วนใหญ่

๕.๕ ไปรษณีย์หรือการสื่อสารหรือการขนส่ง และวัสดุ ครุภัณฑ์

ที่ทำการไปรษณีย์ที่ใกล้ที่สุด ได้แก่ ไปรษณีย์แม่สอด ตั้งอยู่ที่ ตำบลแม่สอด จังหวัดตาก ห่างจากตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ไปทางทิศใต้ประมาณ ๕ กิโลเมตร

๖. ระบบเศรษฐกิจ

เนื่องด้วยพื้นที่ตำบลแม่ปะ เป็นอีกหนึ่งพื้นที่ที่กำลังถูกพัฒนาเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตาก ที่มีนโยบายมุ่งส่งเสริมการค้าขายระหว่างประเทศ การพัฒนาพื้นที่การค้าชายแดน มีการส่งเสริมการลงทุนจากนักลงทุนทั้งในและต่างประเทศ จึงทำให้เศรษฐกิจของตำบลแม่ปะค่อนข้างดี ซึ่งจากข้อมูล จปฐ. ปี ๒๕๕๙ พบว่า รายได้ของประชากรตำบลแม่ปะ อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง โดยมีรายได้เฉลี่ยอยู่ที่ ๒๐๐,๐๐๐ บาทต่อครัวเรือนต่อปี และ ๘๐,๐๐๐ บาทต่อคนต่อปี ส่วนรายจ่ายอยู่ที่ ๑๐๐,๐๐๐ บาทต่อครัวเรือนต่อปี และ ๔๐,๐๐๐ บาทต่อคนต่อปี ซึ่งประชาชนตำบลแม่ปะมีการประกอบอาชีพต่างๆ รวมถึง ภาระหนี้สิน แหล่งเงินกู้ และการออมของครัวเรือน รายละเอียดตามตารางที่ ๑๑, ๑๒, ๑๓ และ ๑๔ ตามลำดับ

ตารางที่ ๑๐ จำนวนและร้อยละของครัวเรือน จำแนกตามภาระหนี้สิน

ภาระหนี้สินของครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
๑. ไม่มีหนี้สิน	๑,๕๘๓	๕๙.๗๖
๒. มีหนี้สิน	๑,๐๖๖	๔๐.๒๔
รวม	๒,๖๔๙	๑๐๐
๒.๑ ร้อยละหนี้สิน (บาท) (N = ๑๐๖๖)	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า ๔๐,๐๐๐ บาท	๒๕๗	๓๓.๓๓
๔๐,๐๐๑ บาท ถึง ๘๐,๐๐๐ บาท	๑๖๓	๒๑.๑๔
๘๐,๐๐๑ บาท ถึง ๑๒๐,๐๐๐ บาท	๙๕	๑๒.๓๒
๑๒๐,๐๐๑ บาท ถึง ๒๐๐,๐๐๐ บาท	๕๘	๗.๕๒
มากกว่า ๒๐๐,๐๐๑ บาท	๑๙๘	๒๕.๖๘
รวม	๗๗๑	๑๐๐
๒.๒ สาเหตุภาระหนี้สิน (N = ๑๐๖๖) (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)	จำนวน	ร้อยละ
๑. การทำการเกษตร	๓๙๑	๓๖.๖๘
๒. การศึกษาบุตร	๑๙๔	๑๘.๒
๓. ซื้อมานพาทนะ	๓๓๑	๓๑.๐๕
๔. ซื้อสิ่งอำนวยความสะดวก	๙๕	๘.๙๑
๕. ซื้อโทรศัพท์มือถือ	๑๐	๐.๙๔
๖. ซื้อสิ่งหาริมทรัพย์/สร้างบ้าน/ซื้อที่ดินทำกิน	๑๘๖	๑๗.๔๕
๗. การเจ็บป่วย	๖๑	๕.๗๒
๘. ค่าใช้จ่ายด้านอาหาร	๑๑๘	๑๑.๐๗
๙. ลงทุนในการทำธุรกิจ	๑๗๑	๑๖.๐๔
๑๐. การเล่นหวยหรือการพนัน	๔	๐.๓๘
๑๑. ส่งสมาชิกในครัวเรือนไปต่างประเทศ	๕	๐.๔๗
๑๒. อื่นๆ (ระบุ) ใช้หนี้ระบบอื่นๆ ค่าปลงศพ	๑	๐.๐๙

(ที่มา : ระบบข้อมูลตำบล TCNAP, ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๙)

จากตารางที่ ๑๐ พบว่า ประชาชนตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก มีหนี้สิน จำนวน ๑,๐๖๖ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๒๔ โดยร้อยละหนี้สินของครัวเรือนนั้น พบว่า อันดับ ๑ มีหนี้สินน้อยกว่า ๔๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๒๕๗ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๓๓ อันดับ ๒ มีหนี้สินมากกว่า ๒๐๐,๐๐๑ บาท จำนวน ๑๙๘ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๖๘ และอันดับ ๓ มีหนี้สินอยู่ระหว่าง ๔๐,๐๐๑ - ๘๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๖๓ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๑๔ โดยสาเหตุการเป็นหนี้มากที่สุด คือ การทำการเกษตร จำนวน ๓๙๑ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๖๘ ถึงแม้ว่าจะมีการพัฒนาอุตสาหกรรมมากขึ้นในพื้นที่ แต่ประชาชนคนแม่ปะส่วนใหญ่ก็มีพื้นฐานครอบครัวมาจากภาคการเกษตรกรรม จึงยังคงมีหนี้สินที่เกิดจากการลงทุนภาคการเกษตรในอดีตที่ต้องรับภาระมาต่อเนื่องด้วย รองลงมา คือ ซื้อมานพาทนะ จำนวน ๓๓๑ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๐๕ และการศึกษาบุตร จำนวน ๑๙๔ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๒ ตามลำดับ

แผนพัฒนาท้องถิ่น ๔ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๔)

โดยองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

ตารางที่ ๑๑ จำนวนและร้อยละของครัวเรือน จำแนกตามแหล่งเงินกู้ยืมของครัวเรือน

แหล่งเงินกู้ยืมของครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
๑. ไม่มีแหล่งเงินกู้	๑,๖๒๐	๖๐.๗๗
๒. มีแหล่งเงินกู้	๑,๐๔๖	๓๙.๒๓
รวม	๒,๖๖๖	๑๐๐
๒.๑ แหล่งเงินกู้ได้แก่ (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ) (N = ๑๐๔๖)	จำนวน	ร้อยละ
๑. ญาติพี่น้อง	๑๔๔	๑๓.๗๗
๒. นายทุน/พ่อค้า	๔๐	๓.๘๒
๓. ชกส.	๒๖๐	๒๔.๘๖
๔. กองทุนเงินล้าน	๔๖๑	๔๔.๐๗
๕. ธนาคารหมู่บ้าน	๔๕	๔.๓
๖. กลุ่มออมทรัพย์/กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์	๑๕๑	๑๔.๔๔
๗. เงินกู้นอกระบบ	๕๔	๕.๑๖
๘. ธนาคารพาณิชย์	๗๓	๖.๙๘
๙. ธนาคารออมสิน	๙๕	๙.๐๘
๑๐. อื่นๆ (ระบุ) แหล่งเงินกู้เอกชน สหกรณ์	๑๒๐	๑๑.๔๗

(ที่มา : ระบบข้อมูลตำบล TCNAP, ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๙)

จากตารางที่ ๑๑ พบว่า ประชาชนตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก มีแหล่งเงินกู้ยืมของครัวเรือน มากที่สุด คือ กองทุนเงินล้าน จำนวน ๔๖๑ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๐๗ ซึ่งมีอยู่ในทุกหมู่บ้าน รองลงมา คือ ธนาคาร ชกส. จำนวน ๒๖๐ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๘๖ และกลุ่มออมทรัพย์/กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ จำนวน ๑๕๑ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๔๔ ตามลำดับ

ตารางที่ ๑๒ จำนวนและร้อยละของครัวเรือน จำแนกตามการออมของครัวเรือน

การออมเงินของครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
๑. ไม่มีเงินออม	๑,๔๙๗	๕๖.๙
๒. มีเงินออม	๑,๑๓๔	๔๓.๑
รวม	๒,๖๓๑	๑๐๐
๒.๑ ร้อยละเงินออม (บาท) (N = ๑,๑๓๔)	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า ๔๐,๐๐๐ บาท	๔๑๕	๖๑.๐๓
๔๐,๐๐๑ บาท ถึง ๘๐,๐๐๐ บาท	๑๑๖	๑๗.๐๖
๘๐,๐๐๑ บาท ถึง ๑๒๐,๐๐๐ บาท	๖๔	๙.๔๑
๑๒๐,๐๐๑ บาท ถึง ๒๐๐,๐๐๐ บาท	๓๗	๕.๔๔
มากกว่า ๒๐๐,๐๐๑ บาท	๔๘	๗.๐๖
รวม	๖๘๐	๑๐๐

แผนพัฒนาท้องถิ่น ๔ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๔)

โดยองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

๒.๒ ระบุแหล่งออมเงิน (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ) (N = ๑,๑๓๔)	จำนวน	ร้อยละ
๑. ฝาก	๑๙๒	๑๖.๙๓
๒. ธนาคารพาณิชย์	๒๓๘	๒๐.๙๙
๓. ธนาคารออมสิน	๒๐๓	๑๗.๙
๔. กองทุนเงินล้าน	๑๑๓	๙.๙๖
๕. ธนาคารหมู่บ้าน/ชุมชน	๕๙	๕.๒
๖. กลุ่มออมทรัพย์/กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์	๓๕๔	๓๑.๒๒
๗. สหกรณ์การเกษตร	๒๔	๒.๑๒
๘. อื่นๆ (ระบุ) ประกันชีวิต สหกรณ์และกองทุนต่างๆ	๑๑๓	๙.๙๖

(ที่มา : ระบบข้อมูลตำบล TCNAP, ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๙)

จากตารางที่ ๑๒ พบว่า ประชาชนตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก มีการออมของครัวเรือน จำนวน ๑,๑๓๔ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๑ โดยมีระดับเงินออมมากที่สุด คือ น้อยกว่า ๔๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๔๑๕ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๐๓ รองลงมา คือ ๔๐,๐๐๑ บาท ถึง ๘๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๑๖ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๐๖ และ ๘๐,๐๐๑ ถึง ๑๒๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๖๔ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๙.๔๑ ตามลำดับ โดยมีแหล่งเงินออมที่มากที่สุด คือ กลุ่มออมทรัพย์/กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ จำนวน ๓๕๔ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๒๒ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคนในชุมชนเล็งเห็นประโยชน์ของการออม โดยเฉพาะการออมที่มีการบริหารจัดการโดยคนในชุมชนเอง ถือเป็นการเรียนรู้ของคนในชุมชนที่เป็นการสร้างให้ชุมชนจัดการตนเองและเข้มแข็งอย่างยั่งยืนด้วย รองลงมา คือ ธนาคารพาณิชย์ จำนวน ๒๓๘ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๙๙ และ ธนาคารออมสิน จำนวน ๒๐๓ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๙ ตามลำดับ

และจากการที่ตำบลแม่ปะเป็นส่วนหนึ่งของอำเภอแม่สอด ซึ่งรัฐบาลได้มีนโยบายจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษขึ้นเพื่อส่งเสริมการค้าและการลงทุนของประเทศ โดยใช้ประโยชน์จากความร่วมมือด้านคมนาคมขนส่งของภูมิภาคอาเซียน และข้อตกลงการค้าเสรีภายใต้กรอบอาเซียนในแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จที่สอดคล้องเหมาะสมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและการค้าชายแดนของแม่สอด พร้อมรองรับการพัฒนาแม่สอด จังหวัดตาก สู่ประชาคมอาเซียน (AEC) เป็นประตูสู่อันดามัน ตามเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจ East West Economic Corridor ภายใต้กรอบแนวคิดเมืองเศรษฐกิจร่วมแม่สอด – เมียวดี ด้วยการขับเคลื่อนของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ประกอบกับ คณะรัฐมนตรีมีมติที่เห็นชอบการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษแม่สอด จึงทำให้ตำบลแม่ปะได้รับการสนับสนุนและผลักดันโครงการพัฒนาตามแผนงานเตรียมความพร้อมรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจแม่สอด จังหวัดตากด้วย ทั้งนี้เพื่อให้การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ การค้าชายแดน การลงทุนในภาคอุตสาหกรรม และการท่องเที่ยวให้เกิดขึ้นในพื้นที่ชายแดนจังหวัดตากอย่างเป็นรูปธรรม ด้วยเหตุนี้ตำบลแม่ปะที่มีแนวเขตติดต่อกับประเทศพม่ากำลังจะกลายเป็นเมืองสำคัญทางเศรษฐกิจชายแดนไทย – พม่า ซึ่งโดยสภาพพื้นที่แล้วมีศักยภาพและความได้เปรียบด้านที่ตั้ง สามารถพัฒนาบริเวณชายแดนให้เป็นเขตเศรษฐกิจชายแดน พร้อมทั้งยกระดับการพัฒนาไปสู่เขตเศรษฐกิจชายแดนได้ในด้านต่างๆ เช่น โครงการก่อสร้างสะพานคู่ขนานมิตรภาพไทย – พม่า แห่งที่ ๒ และโครงการปรับปรุงด่านพรมแดนและก่อสร้างถนนที่ใช้สำหรับการขนส่งสินค้า เป็นต้น ซึ่งโครงการทั้ง ๒ มีเส้นทางที่ตัดผ่านพื้นที่ของตำบลแม่ปะ ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ ในฐานะหน่วยงานปกครองท้องถิ่นต้องเตรียมความพร้อมในการรองรับการพัฒนาด้านโครงสร้างขนาดใหญ่ รวมถึงการสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชนในพื้นที่ ที่กำลังมีความสนใจและตื่นตัวกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างมาก ทั้งในเรื่องของการพัฒนาคุณภาพทางด้านภาษา คุณภาพทางด้านแรงงาน การพัฒนาอาชีพ อีกทั้งยังต้องเร่งศึกษาผลกระทบของการดำเนินการภาครัฐ เพื่อให้สามารถตอบข้อปัญหาของกลุ่มคนในพื้นที่ได้ โดยไม่ให้เกิดขัดแย้งกับการพัฒนาของประเทศ อีกทั้งก็ต้องเร่งเสริมสร้างให้กลุ่มอาชีพในตำบลแม่ปะมีการพัฒนาไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของชุมชนและการพัฒนาระบบเศรษฐกิจดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อรักษาความเป็นชุมชนท้องถิ่นให้เกิดความสมดุลของเศรษฐกิจชุมชนกับเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ไม่ให้เกิดกลุ่มอาชีพที่เป็นเฉพาะด้านมากเกินไป ซึ่งแนวโน้มจะมีการเกิดอาชีพใหม่เพิ่มมากขึ้น ระบบเศรษฐกิจชุมชนในตำบลแม่ปะจึงต้องเพิ่มพูนทักษะและแนวทางใหม่ในการดำเนินการของกลุ่ม โดยการเรียนรู้ร่วมกันของท้องถิ่น ท้องที่ และภาคเอกชนในพื้นที่ กับกรอบงานพัฒนาระดับประเทศของภาครัฐโดยไม่ให้เสียสมดุลของระบบเศรษฐกิจชุมชนของตนเอง

แผนพัฒนาท้องถิ่น ๔ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๔)

โดยองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

๗. เศรษฐกิจพอเพียงท้องถิ่น (ด้านเกษตรและแหล่งน้ำ)

๗.๑ ข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้านหรือชุมชน

ตารางที่ ๑๓ จำนวนและร้อยละของประชากรและครัวเรือน จำแนกตามการประกอบอาชีพ

อาชีพหลัก	จำนวน	ร้อยละ
ผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงาน (N = ๗,๓๔๘)		
๑.ว่างงาน/ ไม่มีงานทำ	๑,๓๔๗	๑๘.๓๓
๒. มี	๔,๔๘๑	๖๐.๙๘
๓. ผู้ที่ไม่อยู่ในกำลังแรงงาน	๑,๕๒๐	๒๐.๖๙
รวม	๗,๓๔๘	๑๐๐
ผู้ที่ไม่อยู่ในกำลังแรงงาน (N = ๑,๕๒๐)		
๑. ทำงานบ้าน	๒๗๒	๑๗.๘๙
๒. นักเรียน/นักศึกษา	๘๘๕	๕๘.๒๒
๓. ไม่เข้าข่าย	๓๖๓	๒๓.๘๘
รวม	๑,๕๒๐	๑๐๐
อาชีพหลัก ได้แก่ (N = ๔,๔๘๑)		
๑. ทำนา	๔๘๙	๑๐.๙๑
๒. ทำไร่	๕๖๕	๑๒.๖๑
๓. ทำสวน	๓๖	๐.๘
๔. เลี้ยงสัตว์	๕๑	๑.๑๔
๕. เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	๒	๐.๐๔
๖. ทำประมง	๒	๐.๐๔
๗. รับจ้างทั่วไป/บริการ	๑,๓๙๔	๓๑.๑๑
๘. กรรมกร	๕๑	๑.๑๔
๙. ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	๘๓๔	๑๘.๖๑
๑๐. อุตสาหกรรมในครัวเรือน	๑๙	๐.๔๒
๑๑. รับราชการ	๒๘๘	๖.๔๓
๑๒. รัฐวิสาหกิจ	๕๐	๑.๑๒
๑๓. พนักงาน/ลูกจ้างเอกชน	๕๒๔	๑๑.๖๙
๑๔. อื่นๆ (ระบุ) ลูกจ้างของรัฐ ลูกจ้างองค์กรระหว่างประเทศ	๑๗๖	๓.๙๓
รวม	๔,๔๘๑	๑๐๐

(ที่มา : ระบบข้อมูลตำบล TCNAP, ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๙)

จากตารางที่ ๑๓ พบว่า ประชากรตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตากมีการประกอบอาชีพมากที่สุด คือ รับจ้าง/งานบริการ จำนวน ๑,๓๙๔ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๑๑ ทั้งนี้เนื่องจากตำบลแม่ปะอยู่ในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ จึง

แผนพัฒนาท้องถิ่น ๔ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๔)

โดยองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

มีการขยายตัวของตลาดภาคแรงงานไม่ว่าจะเป็นแรงงานไทยและต่างด้าว รองลงมา คือ ค่าขายและธุรกิจส่วนตัว จำนวน ๘๓๔ คริวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๖๑ โดยอาศัยโอกาสที่เป็นพื้นที่ติดต่อกับประเทศพม่าในการทำการค้าขาย รวมถึงการเรียนรู้ที่จะสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้ครอบครัวโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ เช่น น้ำพริกกุ้ง หมูที่ ๓ และกลุ่มข้าวเกรียบสมุนไพร หมูที่ ๗ และทำไร่ จำนวน ๕๖๕ คริวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๖๑ ตามลำดับ เนื่องจากมีพื้นที่ที่สามารถทำการเกษตรได้ค่อนข้างมาก ชาวบ้านบางส่วนจึงยังคงที่จะยึดอาชีพนี้ต่อไป ดังจะเห็นได้ว่าการรวมกลุ่มกันของเกษตรกรเพื่อช่วยเหลือกันในเรื่องของเงินทุน วัสดุคูป และช่องทางการจำหน่ายผลผลิต เช่น กลุ่มเกษตรกรแม่ปะ และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตเมล็ดพันธ์ข้าว เป็นต้น แต่จากข้อมูลก็ยังคงพบกลุ่มผู้ว่างงานหรือไม่มีงานที่ต้องได้รับการดูแลอีกจำนวน ๑,๓๔๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๓๓ ซึ่งทางองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะก็ได้พยายามนำข้อมูลนี้ไปวางแผนพัฒนาต่อไป

๘. ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม

๘.๑ การนับถือศาสนา

- วัด / สำนักสงฆ์ จำนวน ๑๒ แห่ง ได้แก่ วัดแม่ปะเหนือ หมูที่ ๑, วัดเวฬุวัน หมูที่ ๒, วัดใหม่คำมา หมูที่ ๓, วัดห้วยแก้ว หมูที่ ๔, สำนักสงฆ์ปากห้วยแม่ปะ หมูที่ ๕, วัดโพธิคุณ หมูที่ ๖, วัดหนองบัวบุรพา หมูที่ ๗, สำนักสงฆ์ล้านนาบุญญาราม หมูที่ ๗, สำนักสงฆ์ห้วยลึก หมูที่ ๘, วัดพระธาตุสิริมงคล หมูที่ ๙, สำนักสงฆ์บ้านสันทราย หมูที่ ๙, วัดสันติธรรม หมูที่ ๑๐, วัดหนองบัวคำไชยมงคล หมูที่ ๑๑

- ศาลเจ้า จำนวน ๕ แห่ง ได้แก่ ศาลเจ้าพ่อพระวอ หมูที่ ๕, ๗, ๑๐, ๑๑ และศาลเจ้าพ่อขุนสามชน หมูที่ ๖

- โบสถ์ จำนวน ๒ แห่ง ได้แก่ หมูที่ ๑ และ หมูที่ ๙

๘.๒ ประเพณีและงานประจำปี

ทางด้านวัฒนธรรมของคนตำบลแม่ปะมีความหลากหลายและผสมผสานกันได้อย่างลงตัว สืบเนื่องจากคนตำบลแม่ปะอยู่กันแบบหลากหลายชาติพันธุ์ หลายชนเผ่า จึงมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม แต่ก็สามารถอยู่ร่วมกันแบบพี่น้อง มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน แบ่งปันและเรียนรู้วัฒนธรรมประเพณีที่หลากหลายซึ่งกันและกัน คนในตำบลจึงถือว่าเป็นทุนทางสังคมที่สำคัญในการขับเคลื่อนงานต่างๆ โดยภาพรวมของกระบวนการพัฒนาในตำบลแม่ปะจะมีข้อตกลงร่วมกันระหว่างผู้นำชุมชนของตำบลแม่ปะ และผู้นำชุมชนของชุมชนเผ่าต่างๆ เพื่อป้องกันการเกิดข้อพิพาท มีการไกล่เกลี่ยผ่านแกนนำของทั้งสองฝ่าย โดยมีการประชุมเพื่อหาทางออกร่วมกัน จึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาการอยู่ร่วมกันระหว่างชนเผ่าเป็นอย่างมาก มีการสนับสนุนให้มีการศึกษาของพี่น้องชนเผ่าต่างๆ เพื่อเป็นการบริหารจัดการให้เกิดการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ ซึ่งจะเป็นการป้องกันปัญหาที่จะตามมาจากชนเผ่าต่างๆ ในชุมชน และมุ่งสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ วิถีชีวิตจึงเป็นแบบผสมผสานในวัฒนธรรมของหลากหลายชาติพันธุ์ เช่น ประเพณีวัฒนธรรม และอาหารการกิน เป็นต้น ซึ่งพอสรุปรายละเอียดได้ดังนี้

ตารางที่ ๑๔ ปฏิทินแสดงรายละเอียดประเพณีวัฒนธรรม และอาหารการกินของคนตำบลแม่ปะ

เดือน	ประเพณี/กิจกรรม	อาหาร
มกราคม	๑) ประเพณีเดือนสี่จีข้าวหลาม คนเมืองเชื้อสายล้านนาและพี่น้องชาวพม่าจะเผาข้าวหลามเพื่อนำไปถวายพระภิกษุสงฆ์ในวันเพ็ญขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๒	๑) “สะแล” นิยมนำมาแกง หรือต้มกินกับน้ำพริก ๒) “แปจี” หรือถั่วพม่า คนในพื้นที่มักนำมาทำเป็นอาหาร เช่น แกง หรือนำมาบดแล้วผัดกับน้ำมัน เรียกว่า “แปจีละก่อ” หรือนำมาแปรรูปเรียกว่า “แปจ่อ” เป็นต้น
กุมภาพันธ์	๑) ประเพณีไหว้ผีปู่ย่า โดยจะมีการนำอาหารและเครื่องต้มมาเช่นไหว้ต้นตระกูลของแต่ละครอบครัว ๒) “นิเทาะขอ” หรือวันปีใหม่มะเห็รียง	๑) “ผักเฮียด” ชาวบ้านนิยมนำมาทำอาหาร เช่น แกง หรือยำ เป็นต้น ๒) “ย้าหนังกั” หรือ ย้าหนังกวาย
มีนาคม	๑) การทอดผ้าป่า การขึ้นบ้านใหม่ งานบวช งาน	๑) เต็งมดแดง หรือ ไช้มดแดง

แผนพัฒนาท้องถิ่น ๔ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๔)

โดยองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

เดือน	ประเพณี/กิจกรรม	อาหาร
	แต่งงาน การทำบุญต่างๆ เพราะคนทางเหนือ คนล้านนาเชื่อว่าเดือน ๖ (ล้านนา) เป็นเดือนสิริมงคล เหมาะสมกับการเริ่มต้นสิ่งใหม่ๆ ๒) การตานเฮือนน้อย (ปล่อยข้าวสังข์)	๒) ต้มมะม่วง ๓) ดอกดิน ชาวบ้านนิยมนำมาแกง หรือต้มกินกับน้ำพริก
เมษายน	๑) ประเพณีปีใหม่เมือง คนเมืองเชื้อสายล้านนาจะสืบสานประเพณีรดน้ำดำหัวญาติผู้ใหญ่ในวันที่ ๑๕ เมษายนของทุกปี เรียกว่า “วันพญาวัน” ถือเป็นวันขึ้นปีใหม่ของคนล้านนาด้วย ส่วนพี่น้องชาวพม่า กระเหรี่ยงก็จะซิมซิบประเพณีเล่นน้ำสงกรานต์ด้วย ๒) ส่วนตำบลแม่ปะจะมีประเพณี “สงฆ์พระธาตุเจดีย์พญาหน่อแก้ว” สิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำตำบล ในวันที่ ๑๘ เมษายนของทุกปี ๓) สืบชะตาหลวงของหมู่บ้าน ๔) ปอยสังข์หลวง หรือบวชลูกแก้ว	๑) ยอดมะขาม นิยมนำมายำกับน้ำพริกกุ้ง ๒) ดอกก้าน ชาวบ้านนิยมนำมาแกง หรือแปรรูปไว้กิน ๓) ข้าวสังข์ขาว (ข้าวแช่ของไทยใหญ่) ๔) ข้าวควบ ข้าวแต่น ข้าวแควบ
พฤษภาคม	๑) ประเพณีทำตะแหหลวง ตะกล้า เพื่อสร้างความเป็นสิริมงคลในการทำงาน	๑) “เห็ดถอบ หรือ เห็ดเผาะ ๒) “หมูปอง” อาหารไทใหญ่
มิถุนายน	๑) ปลูกต้นไม้ บวชป่า บวชปลา	๑) น้ำปู ๒) ยำหน่อไม้ หรือแกงหน่อไม้ ๓) “มะตังยาง” หรือลูกเนียง
กรกฎาคม	๑) ประเพณีวันเข้าพรรษา ทั้งคนไทย พม่า มอญ ไทยใหญ่ และกระเหรี่ยงที่ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธก็จะเข้าวัดทำบุญร่วมกัน	๑) ขนมบม ขนมเทียน ขนมเตี๊ยะ ๒) แกงฮังเล ๓) “แกงอุ๊บ” เหมือนแกงฮังเลแต่ใส่เครื่องเทศพม่า
สิงหาคม	๑) ประเพณีอุปัฏฐาก เป็นประเพณีของชาวพม่าและไทใหญ่ คือการแต่งกายสีขาวแล้วเดินเป็นขบวนขอรับการบริจาคทรัพย์หรือข้าวสารอาหารแห้งเพื่อนำไปถวายวัดในช่วงเข้าพรรษา	๑) แอบปลาชิว ๒) แกงคั่วหอยจู้บ (หอยขม)
กันยายน	๑) ประเพณีตานก๋วยสลาก เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้ญาติผู้ล่วงลับตามแบบคนเมืองเชื้อสายล้านนา (ก่อนออกพรรษา) ๒) ถวายข้าวพระพุทธรูป ก่อนออกพรรษา ๒ อาทิตย์ และจะมีการกวาดข้าวทิพย์ด้วย	๑) ขนมเส้นน้ำหยวก ๒) ข้าวสั้ม
ตุลาคม	๑) วันออกพรรษา ๒) ตักบาตรเทโวโรหณะ ๒ แผ่นดิน	๑) ข้าวก้นจั้น ๒) “จะसान” เหมือนก๋วยเตี๋ยวแห้ง แต่ใช้วุ้นเส้น
พฤศจิกายน	๑) ประเพณีลอยกระทง ซึ่งในพื้นที่ตำบลแม่ปะจะมีการผสมผสานวัฒนธรรมทั้งของคนไทยเกี่ยวกับการลอยกระทง และประเพณีตลาดสวรรค์ของคนไทยใหญ่ ที่จะมีการทำทานด้วยอาหาร ขนม และเครื่องดื่มนำมาแจกจ่ายให้ผู้ที่มาร่วมงานได้กินฟรี ซึ่งชาวไทยใหญ่ถือว่าเป็นการทำทานที่ได้บุญมาก ๒) ประเพณีปล่อยโคมลม เป็นการสะเดาะเคราะห์	๑) ถั่วเน่าซา ๒) ขนม “ฮาละหว่า” เหมือนขนมหม้อแกง ๓) ขนม “เส่งแผ่” เหมือนข้าวเหนียวแดง
ธันวาคม	๑) การเลี้ยงเจ้าที่/เจ้าทาง หลังฤดูการเก็บเกี่ยว ๒) การสืบชะตา สะเดาะห์เคราะห์ (สะตวง)	๑) ยวม หรือมะหนามเก็ง ๒) แป้งจี ๓) ข้าวปุกงา

๙. ทรัพยากรธรรมชาติ

แผนพัฒนาท้องถิ่น ๔ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๔)

โดยองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

ตำบลแม่ปะเป็นตำบลที่มีทรัพยากรธรรมชาติค่อนข้างมาก เช่น แหล่งน้ำ ต้นไม้ ป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ เป็นต้น ทั้งนี้เพราะการมีระบบจัดการทรัพยากรเหล่านี้เป็นอย่างดี โดยการร่วมคิด ร่วมทำของคนในชุมชน ดังจะเห็นตัวอย่างได้จากการจัดการป่าชุมชนบ้านห้วยหินฝน หมู่ที่ ๖ ที่ได้ประกาศเป็นป่าชุมชนเมื่อปี ๒๕๔๘ โดยมีพี่น้องชาวบ้านห้วยหินฝนช่วยกันดูแลผืนป่ามทิวมาแห่งนี้ ด้วยเนื้อที่กว่า ๒,๘๓๐ ไร่ ได้มีการตั้งกฎกติกาในการใช้ประโยชน์จากป่าซึ่งก็เป็นที่ยอมรับร่วมกันออกมาบังคับใช้ จนทำให้ป่าแห่งนี้เป็นต้นกำเนิดแหล่งน้ำไหลจากภูเขาลงมาหล่อเลี้ยงให้ชาวบ้านห้วยหินฝนได้ใช้ตลอดปี และยังมีป่าชุมชนอีกหลายแห่งในตำบลที่ได้ดำเนินการอนุรักษ์และจัดการการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นป่าชุมชนบ้านแม่ปะเหนือ หมู่ที่ ๑, ป่าชุมชนบ้านปากห้วยแม่ปะ หมู่ที่ ๕ และป่าชุมชนบ้านหนองบัว หมู่ที่ ๗ จากผลพวงการทำงานร่วมกันของทุกฝ่ายจึงทำให้ชาวบ้านในตำบลแม่ปะมีแหล่งอาหารชั้นเยี่ยม และแหล่งสมุนไพรซึ่งชาวบ้านสามารถหาประโยชน์ได้จากป่าชุมชน เช่น การหาหน่อไม้ หาเห็ด เก็บผลไม้ เก็บสมุนไพร จับกบ และหาแมลงต่างๆ ไปบริโภคในครัวเรือน หากได้มากพอก็สามารถนำไปจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัวอีกทางหนึ่ง แต่ก็ยังมีปัญหาที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะและคนในพื้นที่ยังองหาแนวทางการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน รายละเอียดตามตารางที่ ๑๕

ตารางที่ ๑๕ จำนวนและร้อยละของครัวเรือน จำแนกตามปัญหาสิ่งแวดล้อมของครัวเรือน

ปัญหาสิ่งแวดล้อมของครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
๑. ไม่มี	๒,๐๘๓	๗๗.๖๗
๒. มี	๕๙๙	๒๒.๓๓
รวม	๒,๖๘๒	๑๐๐
ปัญหาสิ่งแวดล้อมของครัวเรือน ได้แก่ (N = ๕๙๙)	มีปัญหาสิ่งแวดล้อมของครัวเรือน	
	จำนวน	ร้อยละ
๑. ขยะ	๓๑๗	๕๒.๙๒
๒. น้ำเสีย	๑๒๐	๒๐.๐๓
๓. ควันพิษ ฝุ่นละออง	๑๐๙	๑๘.๒
๔. เสียงดัง	๗๑	๑๑.๘๕
๕. การใช้สารเคมี	๒๖	๔.๓๔
๖. สภาพที่อยู่อาศัยชำรุดทรุดโทรม	๓๑	๕.๑๘
๗. แสงสว่างไม่เพียงพอ	๔๖	๗.๖๘
๘. ขาดแคลนน้ำสะอาดในการอุปโภคบริโภค	๑๑๙	๑๙.๘๗
๙. อื่นๆ (ระบุงู) กลิ่นเหม็นขี้หมู	๑๙	๓.๑๗

(ที่มา : ระบบข้อมูลตำบล TCNAP, ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๙)

จากตารางที่ ๑๕ พบว่า ประชาชนตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก มีปัญหาสิ่งแวดล้อมของครัวเรือน อันดับ ๑ จำนวน ๓๑๗ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๙๒ คือ ขยะ ซึ่งตำบลแม่ปะเป็นตำบลที่มีพื้นที่กว้างถึง ๑๙๘ ตารางกิโลเมตร ประกอบกับการอาศัยอยู่ของแรงงานต่างด้าว รวมถึงการขยายตัวของเมืองและอุตสาหกรรมต่างๆ จึงทำให้มีปัญหาในการจัดการขยะพอสมควร ถึงแม้ว่าตำบลแม่ปะจะมีพื้นที่บ่อขยะที่เทศบาลนครแม่สอดขอใช้พื้นที่หมู่ที่ ๑๐ ก็ตาม แต่ทางผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งท้องถิ่น และท้องถิ่นก็ได้ประชุมปรึกษาหารือร่วมกันเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวอยู่เป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันจึงได้แนวทางการแก้ไขปัญหาโดยจัดแบ่งการเป็นการเก็บขยะออกเป็น ๓ โซน แล้วแบ่งวันเก็บขยะที่ชัดเจนเพื่อให้พี่น้องแม่ปะได้รับความเดือดร้อนน้อยที่สุด และยังได้จัดซื้อรถบรรทุกขยะเพิ่มขึ้นเพื่อนำมาลดปัญหาขยะตกค้าง อีกทั้งยังมุ่งหาทางแก้ไขปัญหาขยะที่ยังยืนด้วยการรณรงค์คัดแยกขยะภายในครัวเรือนต่อไปด้วย จากปัญหาขยะส่งผลต่อเนื่องถึงปัญหาน้ำเสียที่มีจำนวนถึง ๑๒๐ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๒ อันเป็นผลมาจากการชะล้างของน้ำฝนที่ไหลผ่านบ่อขยะ และไหลลงสู่แหล่งน้ำต่างๆจนเกิดการเน่าเสียและมีกลิ่นเหม็นส่วนหนึ่ง กับอีกส่วนหนึ่งที่มาจากการขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่ แต่ทาง

แผนพัฒนาท้องถิ่น ๔ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๔)

โดยองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

ชุมชนก็ได้มีการแก้ปัญหาโดยการทำข้อตกลงกับผู้ประกอบการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและแก้ไขน้ำเสียที่จะปล่อยลงสู่แหล่งน้ำของชุมชน เช่น ข้อตกลงกับผู้ประกอบการที่ได้รับสัมปทานในการจัดเก็บขยะของเทศบาลนครแม่สอด เป็นต้น และปัญหาที่สำคัญอีกประการ คือ การขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภค มีจำนวน ๑๑๙ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๘๗ ซึ่งที่ผ่านมาตำบลแม่ปะนั้นมีน้ำใช้อย่างพอเพียง มีระบบประปาเข้าถึงทุกหมู่บ้านทั้งประปาส่วนภูมิภาคและประปาหมู่บ้านตามแต่สภาพพื้นที่ของแต่ละหมู่บ้าน ส่วนเรื่องแหล่งน้ำเพื่อการทำเกษตรในตำบลแม่ปะก็มีพื้นที่ติดกับแม่น้ำเมย แม่น้ำที่กั้นพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศพม่าที่สามารถใช้ประโยชน์ได้ และที่สำคัญยังมีอ่างเก็บน้ำห้วยลึกที่ตั้งอยู่ในพื้นที่บ้านแม่ปะบ้านสัน หมู่ที่ ๘ ซึ่งเป็นอ่างเก็บน้ำเขื่อนดินขนาดกลาง มีความจุของอ่างเก็บน้ำได้ ๕.๘๐ ล้านลูกบาศก์เมตร อ่างกักเก็บน้ำนี้จึงเป็นแหล่งน้ำหลักของตำบลที่สามารถส่งให้คนแม่ปะได้มีไว้ใช้ในบ้านเรือน หรือทำเกษตรกรรมได้ตลอดทั้งปี มีการบริหารจัดการโดยตั้งกลุ่มของกลุ่มผู้ใช้น้ำอ่างเก็บน้ำห้วยลึกในรูปแบบของคณะกรรมการเพื่อจัดการน้ำให้เพียงพอต่อความต้องการการใช้น้ำของคนในตำบล แต่เนื่องจากความแปรปรวนของสภาพอากาศ ประกอบกับความต้องการน้ำที่เพิ่มขึ้นจากการขยายตัวของเขตเมือง จึงทำให้ตำบลแม่ปะประสบปัญหาภัยแล้ง น้ำอุปโภคบริโภคไม่เพียงพอ ทางผู้เกี่ยวข้องจึงร่วมกันแก้ไข เช่น การเพิ่มกฎกติกาการใช้น้ำของกลุ่มผู้ใช้น้ำอ่างเก็บน้ำห้วยลึก การประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยเหลือ การขยายเขตประปาส่วนภูมิภาค และการก่อสร้างระบบประปาหมู่บ้านเพิ่มเติมให้เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน

เส้นทางพัฒนาการระบบการจัดการตนเองของตำบลแม่ปะ

ตำบลแม่ปะมีการทำงานร่วมกันขององค์กรในพื้นที่ ๓ ภาคส่วนหลัก ได้แก่ องค์กรการบริหารส่วนตำบลแม่ปะ องค์กรท้องถิ่น (กำนัน ,ผู้ใหญ่บ้าน) และองค์กรภาคประชาชน (แกนนำกลุ่ม/แหล่งเรียนรู้) และยังมีหน่วยงานรัฐทั้งภายในตำบล เช่น โรงเรียน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบล หน่วยงานภายนอกตำบล เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอแม่สอด สำนักงานเกษตรจังหวัด เป็นต้น รวมถึงหน่วยงานองค์กรเอกชน องค์กรนานาชาติหลายแห่งที่ให้การสนับสนุนการพัฒนา ศักยภาพดังกล่าว จึงแสดงให้เห็นว่าตำบลแม่ปะมีศักยภาพในการทำหน้าที่เป็น **“กลไกขับเคลื่อนชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง”** ที่ใช้เป็นฐานการเรียนรู้ร่วมกันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สมัครใจเข้าร่วมเป็นเครือข่ายได้

เส้นทางพัฒนาตำบลแม่ปะ

เส้นทางพัฒนาองค์กรการบริหารส่วนตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก มีระยะการพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง มีทั้งการสร้างงานใหม่ การต่อยอดจากงานเดิมที่มีอยู่ในพื้นที่ และมีรูปธรรมในการดำเนินงานที่ชัดเจน ซึ่งการขับเคลื่อนงานเกิดจากกลไกภายในพื้นที่ บนพื้นฐานของความเป็นเครือญาติ การให้เกียรติซึ่งกันและกัน ด้วยความหลากหลายทางชาติพันธุ์ และการเชื่อมประสานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เป็นกลไกภายนอก รวมถึงการสร้างการมีส่วนร่วมให้คนในชุมชนได้เกิดการเรียนรู้ความเป็นตัวตน เรียนรู้ในทุนและศักยภาพของตนเอง ผ่านการเรียนรู้ที่มีฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ ทั้งนี้ องค์กรการบริหารส่วนตำบลแม่ปะ จึงได้มีการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาชุมชน ที่มุ่งพัฒนาให้ตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาและความต้องการของชุมชนท้องถิ่น ตลอดจนเป็นการแปลงนโยบายสู่การปฏิบัติ หรือเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานภาครัฐและรัฐบาล จากแต่เดิมที่ตำบลแม่ปะจะมีวิถีชีวิตแบบชนบท การดำรงชีวิตเพื่อการสร้างครอบครัว การดูแลสมาชิกภายในครอบครัวให้มีความอยู่ดีกินดี มีความสัมพันธ์กันภายในชุมชนฉันทามิตร จนกระทั่งมีปัจจัยภายนอกเข้ามากระทบต่อการชุมชน ทั้งการขยายเขตความเจริญของเมือง ข้อมูลข่าวสารที่ประชาชนได้รับ รวมถึงปัญหาที่เกิดจากสิ่งที่มากระทบเหล่านี้ด้วย จนชุมชนต้องเริ่มเรียนรู้ในการปรับตัว ปรับแนวคิดเพื่อให้ครอบครัวและชุมชนของตนเองอยู่รอด และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างรู้เท่าทันเหตุการณ์ ดังนั้น เส้นทางพัฒนาของตำบลแม่ปะที่เริ่มปรากฏรูปธรรมในการทำงานที่เด่นชัด จึงสามารถสรุปได้เป็น ๓ ช่วง ดังนี้ (๑) ช่วงการปรับตัวเพื่อเรียนรู้ชุมชนและสังคมรอบข้าง ระหว่าง พ.ศ.๒๕๑๒-๒๕๓๗ (๒) ช่วงสร้างบ้านแปงเมืองสู่การขับเคลื่อนงานพัฒนา ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๓๙-๒๕๕๓ และ (๓) ช่วงการจัดการชุมชนเพื่อพัฒนาคนสู่ตำบลสุขภาวะ ระหว่าง พ.ศ.๒๕๕๔-ปัจจุบัน ดังต่อไปนี้

ช่วงที่ ๑ “ช่วงสร้างเก้าชุมชนสู่การปรับตัวเพื่อเรียนรู้ชุมชนและสังคมรอบข้าง” (พ.ศ. ๒๕๑๒ - ๒๕๓๗)

ในช่วงนี้ประชาชนตำบลแม่ปะยังคงดำเนินชีวิตด้วยความเรียบง่าย การใช้ชีวิตยังคงมุ่งเน้นไปที่การสร้างครอบครัวให้มั่นคง การประกอบอาชีพที่ใช้ความรู้ความสามารถที่ถ่ายทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ เช่น ทำไร่ ทำนา ทำสวน ซึ่งทำให้บางครอบครัวมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต หรือการดูแลสมาชิกภายในครอบครัวไม่ทั่วถึง บางครอบครัวมีความว่างงานหรือผลผลิตทางการเกษตรราคาตกต่ำ เกษตรกรจึงประสบปัญหาขาดทุนเนื่องจากต้นทุนในการผลิตราคาสูง คนในชุมชนต้อง **“เรียนรู้ที่จะปรับตัว”** เพื่อให้ตนเอง ครอบครัว และชุมชนสามารถอยู่ได้ โดยการร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และร่วมกันรับผลประโยชน์ มีการปรึกษาหารือเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะปัญหาการว่างงาน และปัญหาหนี้นอกระบบ หรือแม้กระทั่งการเตรียมความพร้อมสำหรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่กำลังจะเกิดขึ้นกับชุมชนของตนเองจาก **“สังคมรอบข้าง”** เนื่องด้วยชุมชนนั้นสามารถได้รับข้อมูลข่าวสารต่างๆ ผ่านสื่อที่ง่ายต่อการเข้าถึง รวมถึงนโยบายภาครัฐที่ต้องการสร้างให้ชุมชนเข้มแข็ง โดยการมอบหมายผ่านทางแกนนำหมู่บ้านหรือหน่วยงานรัฐในพื้นที่ด้วย เช่น การก่อตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่ หรือการจัดตั้งกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เป็นต้น ซึ่งการพัฒนาจึงเป็นไปในรูปแบบของการช่วยเหลือเกื้อกูลกันของคนในชุมชน การดูแลซึ่งกันและกันเพื่อให้ชุมชนและสังคมสงบสุข

สถานการณ์ ซึ่งทำให้คนหรือกลุ่มองค์กรต่างๆ ในชุมชนต้องมีการปรับตัวเพื่อเรียนรู้ จนกระทั่งสามารถจัดการกับปัญหาและความต้องการของชุมชนได้ รวมถึงสามารถจัดการตนเองกับการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนได้ ดังนี้

๑) เนื่องด้วยตำบลแม่ปะเป็นพื้นที่ที่มีโรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่จำนวนมาก และด้วยอาชีพรับจ้างของชาวบ้านทำให้ไม่สามารถดูแลบุตรหรือลูกหลานได้ทำให้อำนาจในขณะนั้น นายโท กาสมสัน ได้มีแนวคิดในการริเริ่มจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยมีพัฒนาชุมชนแม่สอดเข้ามาให้การสนับสนุนทำให้เกิดศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขึ้นเป็นแห่งแรกของตำบลแม่ปะ

แผนพัฒนาท้องถิ่น ๔ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๔)

โดยองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

๒) การร่วมกลุ่มของคนในชุมชนเพื่อจัดการด้านอาชีพ เนื่องด้วยเกิดปัญหาเกษตรกรในพื้นที่ที่ถูกเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง มีสถานการณ์การว่างงานของสตรีในหมู่บ้าน และการขาดแหล่งออมเงินในหมู่บ้าน ชุมชนจึงร่วมกันเรียนรู้ที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยคนในชุมชนเอง จึงมีการรวมตัวของกลุ่มเกษตรกรทำนาแม่ปะ เพื่อต่อรองราคากับพ่อค้าคนกลาง และจากปัญหาการว่างงานจึงก่อให้เกิดการรวมกลุ่มกันเพื่อสร้างอาชีพเสริม เช่น กลุ่มน้ำพริกกุ้ง ม. ๓, กลุ่มเลี้ยงหมูดำ รวมถึงการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนในการจัดหาแหล่งเงินออมในชุมชน เป็นต้น

๓) การที่กระทรวงสาธารณสุขมีนโยบายในการจัดตั้งอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จึงมีการประกาศรับสมัครประชาชนที่มีจิตอาสาเข้ามาทำงานดังกล่าว จึงก่อให้เกิดเป็นกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ขึ้นในทุกหมู่บ้านของตำบลแม่ปะ มีการร่วมกันพัฒนาและเรียนรู้แนวทางการทำงานตามนโยบายภาครัฐ ทำให้ชุมชนได้เรียนรู้แนวทางการดูแลสุขภาพของคนในชุมชนด้วยตัวของชุมชนเอง

ช่วงที่ ๒ “ช่วงสร้างบ้านแปงเมืองสู่การขับเคลื่อนงานพัฒนา” (พ.ศ. ๒๕๓๙ – ๒๕๕๓)

ในช่วงนี้เกิดการเปลี่ยนแปลงของชุมชนอันเป็นผลมาจากนโยบายของภาครัฐ ที่ส่งเสริมการกระจายอำนาจให้แก่ประชาชนในแต่ละท้องถิ่น และส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ประชาชนในพื้นที่จึงต้องเรียนรู้แนวความคิดการทำงานของนโยบายภาครัฐ เพื่อนำมาสู่การปฏิบัติในพื้นที่ได้อย่างถูกต้องและตรงตามเป้าหมายของนโยบายดังกล่าว ซึ่งจากการเปลี่ยนแปลงหรือนโยบายดังกล่าวทำให้ชุมชนได้เรียนรู้ที่จะจัดการตนเองมากขึ้น โดยมีงบประมาณ และบุคลากรของชุมชนเองที่ได้มาจากนโยบายนั้น รวมถึงปัจจัยอื่นๆ เข้ามาหนุนเสริมด้วย แต่การดำเนินงานก็ยังอยู่ภายใต้กฎหมายกำหนด เกิดแกนนำจิตอาสาที่สมัครเข้ามาทำงานเพื่อชุมชนของตนเอง อีกทั้งช่วงนี้ชุมชนเกิดการเรียนรู้ที่จะจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตัวของชุมชนเองมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีการสร้างการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนงานของชุมชน มีการสร้างกฎกติกาที่ยอมรับร่วมกันในการสร้างสังคมชุมชนสงบสุข เกิดการพัฒนาทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสร้างชุมชนน่าอยู่ และเกิดการพัฒนาด้านสังคมเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็ง จึงเป็นช่วงที่เรียกได้ว่า “ช่วงแห่งการสร้างบ้านแปงเมืองของตำบลแม่ปะ” เพื่อให้ชุมชนเกิดการพัฒนาที่ตอบสนองต่อสถานการณ์ของชุมชน และสอดคล้องกับการขับเคลื่อนงานพัฒนาของประเทศ

สถานการณ์ ซึ่งทำให้คนหรือกลุ่มองค์กรต่างๆ ในชุมชนต้องมีการปรับตัวเพื่อเรียนรู้ จนกระทั่งสามารถขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ได้ รวมถึงสามารถจัดการตนเองกับสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนได้ ดังนี้

๑) รัฐบาลมีนโยบายในการกระจายอำนาจให้แก่ชุมชนท้องถิ่น โดยกระทรวงมหาดไทยได้มีประกาศยกฐานะหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น จากสภาตำบลแม่ปะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ ซึ่งมีฐานะเป็นนิติบุคคลมีอำนาจหน้าที่จัดบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนในพื้นที่ ประชาชนและชุมชนจึงเกิดการเรียนรู้ในการบริหารจัดการท้องถิ่นของตนเอง เรียนรู้ที่จะดูแลสุขภาพชีวิตความเป็นอยู่ด้วยคนในชุมชนเอง ผู้นำที่อาสาเข้ามาทำงานเพื่อประชาชนก็เกิดการเรียนรู้ที่จะทำงานกับคนหรือกลุ่มต่างๆ ในชุมชน เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่เพื่อนำมาประกอบการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานในพื้นที่ เช่น การบริหารจัดการแบบใจเขาใจเรา

๒) เนื่องจากตำบลแม่ปะเป็นพื้นที่ชายแดนที่มีเขตติดต่อกับประเทศพม่า จึงมีปัญหาแรงงานที่อพยพเข้ามาทำงานในพื้นที่จำนวนมาก และก่อให้เกิดปัญหาทั้งโรคติดต่อ การโจรกรรมและการก่ออาชญากรรมในพื้นที่ ซึ่งทำให้คนในชุมชนมีแนวคิดในเรื่องของการจัดการตนเอง เกิดการรวมตัวกันของผู้นำ แกนนำชุมชน และประชาชน ในการร่วมกัน สร้างกฎระเบียบการอยู่ร่วมกันในชุมชน เพื่อให้ชุมชนเกิดความสงบและอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข ทำให้เกิดกลุ่มในการจัดการคนเฝ้าขึ้น และกลุ่มเวรยามชายแดนที่ดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของชาวบ้าน

๓) รัฐบาลมีนโยบายในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ด้วยนโยบายการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านทั่วประเทศ เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชน มุ่งสร้างการพัฒนางานและอาชีพในพื้นที่ โดยการสนับสนุนงบประมาณให้แก่แต่ละหมู่บ้านที่แสดงความประสงค์เข้าร่วมหมู่บ้านละ ๑ ล้านบาท โดยให้ชุมชนได้ตัดสินใจและบริหารจัดการกองทุนนี้ด้วยคนในชุมชนเอง จึงเกิดการเรียนรู้การบริหารจัดการกองทุนตามระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง การบริหารจัดการหนี้เสียที่เกิดจากการดำเนินงาน รวมถึงสร้างการเรียนรู้เกี่ยวกับวินัยการเงินการคลังแก่คนในชุมชนด้วย

แผนพัฒนาท้องถิ่น ๔ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๔)

โดยองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

๔) กระทรวงมหาดไทยได้มีนโยบายในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ด้วยนโยบายการจัดตั้งชุดรักษาความปลอดภัยประจำหมู่บ้าน (ชรบ.) เพื่อให้คนในชุมชนได้ดูแลช่วยเหลือกันเอง โดยเฉพาะการรักษาความสงบเรียบร้อย และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในแต่ละหมู่บ้าน ก่อให้เกิดแกนนำจิตอาสาเข้ามาทำงานช่วยเหลือชุมชนของตนเอง

๕) สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) ได้เลือกพื้นที่องค์กรบริการส่วนตำบลแม่ปะเป็นตำบลนำร่องในการจัดตั้งกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับตำบล มุ่งเน้นเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยบริการสาธารณสุขในพื้นที่ ในการดูแลสุขภาพของคนในชุมชน จึงทำให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้เรียนรู้การทำงานร่วมกัน การคิดวางแผน การสร้างโครงการหรือนวัตกรรม การร่วมกันดำเนินงาน และการติดตามประเมินผลด้วยชุมชนเอง

๖) จากปัญหาการบุกรุกทำลายป่า และเข้ามาใช้ประโยชน์จากทรัพยากร ธรรมชาติในพื้นที่หมู่ที่ ๖ บ้านห้วยหินฝน ผู้นำและคนในชุมชนจึงร่วมกันคิด ร่วมกันวางแผนแก้ไขสามารถหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาได้ ด้วยการพัฒนาพื้นที่ป่าของหมู่บ้านและประกาศจัดตั้งเป็นป่าชุมชน มีการกำหนดกฎกติกาการใช้ประโยชน์จากป่า มีมาตรการหรือบทลงโทษผู้ฝ่าฝืน โดยที่ประชาชนทุกคนร่วมกันยึดถือปฏิบัติ เกิดแกนนำจิตอาสาในการดูแลผืนป่า เช่น คณะกรรมการป่าชุมชน กลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ป่า เป็นต้น

ช่วงที่ ๓ “ช่วงจัดการก่อกำเนิดชุมชนเพื่อพัฒนาตำบลสู่ตำบลสุขภาวะ” (พ.ศ. ๒๕๕๔ – ปัจจุบัน)

ภายหลังจากการเข้าร่วมเป็นเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ กระบวนการพัฒนาตำบลในช่วงนี้ องค์กรบริหารส่วนตำบลแม่ปะจึงมุ่งพัฒนาศักยภาพของคนในตำบลให้สามารถเป็นแกนนำการขับเคลื่อนงานได้ โดยการสนับสนุนให้คนได้ใช้ศักยภาพที่มีอยู่อย่างเต็มที่ ด้วยกระบวนการ “ค้นหา” แกนนำของตำบลที่มาจากหลากหลายภาคส่วน “การพัฒนา” โดยใช้กลยุทธ์การพัฒนาคนผ่านการทำให้เห็นเชิงประจักษ์ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากปฏิบัติการจริงและสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับงานที่ดำเนินการหรือกำลังจะดำเนินการ “สร้างกิจกรรม” โดยนำความรู้ที่ได้รับจากการพัฒนาศักยภาพมาสร้างกิจกรรม นำสู่ปฏิบัติการจริงและมีการทำงานร่วมกัน ตลอดจนอาจมีการต่อยอดจากงานเดิมที่ดำเนินการอยู่ ซึ่งจะเป็นการหนุนเสริมการทำงานให้ดีขึ้น และ “สร้างกลุ่ม” โดยแกนนำจะมีการสร้างกลุ่มกิจกรรมต่างๆ ตามความถนัดของตนเอง เพื่อให้มีการทำงานอย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง เพื่อร่วมกันสร้าง “ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง”

สถานการณ์ การพัฒนาตำบลในระยะนี้ เน้นในการพัฒนา คน กลุ่ม/องค์กรชุมชน ตามประเด็นที่มีการค้นพบทุนและศักยภาพในตำบล คือ การบริหารจัดการในพื้นที่ การพัฒนากลุ่มอาชีพ การจัดการด้านสุขภาพ การสร้างการเรียนรู้ภายในชุมชน และการพัฒนากองทุนหรือแหล่งเงินทุนในชุมชน ซึ่งเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนงานพัฒนาตำบลสุขภาวะ ดังนี้

๑) การพัฒนาศักยภาพแกนนำในตำบล ด้วยการค้นหาแกนนำ คนดี คนเก่ง และแกนนำจิตอาสา และส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพให้สามารถเข้าร่วมเป็นแกนนำในการขับเคลื่อนงานด้านต่างๆ ในตำบลได้

๒) ประเด็นด้านการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม มีการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนากิจกรรมของแกนนำและกลุ่มต่างๆ ประสานความร่วมมือจากท้องที่ ท้องถิ่น และภาครัฐ เพื่อร่วมกันพัฒนาการขับเคลื่อนงานด้านการบริหารจัดการตนเอง การบริหารจัดการกลุ่ม และการบริหารจัดการชุมชน เช่น การบริหารจัดการตำบลแบบใจเขาใจเรา กลุ่มเวรยามชายแดน การจัดการชนเผ่า ชุดรักษาความปลอดภัยประจำหมู่บ้าน เป็นต้น ก่อให้เกิดกระบวนการจัดการแก้ไขปัญหาจากชุมชน ด้วยการรวมกลุ่มกันเองของชาวบ้าน แกนนำ ผู้นำ และภาครัฐเข้ามาหนุนเสริมการทำงานร่วมกันในพื้นที่ ก่อให้เกิดการพึ่งพาตนเองได้ในระดับกลุ่ม และระดับชุมชน

๓) ประเด็นด้านการรวมกลุ่มอาชีพ มีการรวมกลุ่มกันของคนในชุมชนเพื่อสร้างอาชีพในระยะนี้หลายกลุ่มที่ เช่น กลุ่มน้ำพริกกุ้ง กลุ่มเลี้ยงหมูดำ กลุ่มข้าวเกรียบสมุนไพร เป็นต้น ซึ่งเป็นการสร้างอาชีพเสริม เพิ่มรายได้และก่อให้เกิดการพึ่งพาตนเองได้ในระดับครัวเรือน

๔) ประเด็นด้านการจัดการสุขภาพ มีการจัดการดูแลสุขภาพ ทั้งในส่วนของ การดูแลสุขภาพของคนในชุมชน การดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ และพัฒนาการเข้าถึงบริการทางสุขภาพ เช่น โรงเรียนผู้สูงอายุ ซึ่งก่อให้เกิดการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุครบทั้ง ๔ ด้าน คือ ทางกาย ทางใจ ทางสังคม และทางสติปัญญา, กองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับพื้นที่ตำบลแม่ปะ ซึ่งก่อให้เกิดการจัดการด้านสุขภาพโดยเฉพาะการเข้าถึงบริการทางสุขภาพของคนในชุมชน ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพะทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว และสังคมอย่างยั่งยืน

แผนพัฒนาท้องถิ่น ๔ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๔)

โดยองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

๕) ประเด็นด้านการสร้างการเรียนรู้ภายในชุมชน มีการนำองค์ความรู้ที่เกิดจากภูมิปัญญา การดำเนินงานที่ประสบความสำเร็จ หรือกระบวนการสร้างการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชนมาถ่ายทอดให้แก่คนในชุมชนและนอกชุมชนด้วย เช่น กลุ่มจักสาน ป่าชุมชนบ้านห้วยหินฝน และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นต้น

๖) ประเด็นด้านกองทุน/แหล่งเงินทุนในชุมชน มีการบริหารจัดการกองทุน เพื่อสร้างแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในชุมชนในการสร้างงาน สร้างอาชีพ รวมถึงการจัดสวัสดิการให้กับคนในชุมชนด้วย เช่น กองทุนหมู่บ้าน, กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เป็นต้น ซึ่งเป็นแหล่งทุนที่ให้คนในชุมชนสามารถเข้าถึง ลดการพึ่งพาปัจจัยจากภายนอก และลดปัญหาในด้านภาวะหนี้สินด้วย